

การระดมทุนยกร่าง พ.ร.บ. อนุรักษ์สัตว์ป่า พ.ศ. ...

- รว. นสพ. มติชน [1 ส.ค. 44] เรื่อง แผนพัฒนาสังคม
- กรมตามสัตว์ป่า เกิดกับกรมเกษตรคำว่า "สุรภาพดี" โดยพระธรรมปิฎก
- สปรส กับ "สุรภาพดี" ทวีติวิสัย และ สำนักรายงานสัตว์ป่า
- เวลาที่จะทูลเกล้าฯ ถวาย "โดย ส.พ. ประเวศ วะสี
- รว. นสพ. มติชน ราชวัน [19 ก.ค. 44]
- สุรภาพดี ทวีติวิสัย กรมสัตว์ป่า และสัตว์ป่า กรมอนุรักษ์สัตว์ป่า สรรพสัตว์
- และคำอธิบาย " (รว.) กรม สรรพสัตว์ กรมอนุรักษ์สัตว์ป่า "
- รายงานการประชุม คณะกรรมการ ยกร่าง พ.ร.บ. สุรภาพดี พ.ศ. ...
- ครั้งที่ 2 / 2545 [9 ต.ค. 2544]
- เป็นกฎของ รว. พ.ร.บ. กองทุนสัตว์ป่า กรมอนุรักษ์สัตว์ป่า พ.ศ. ...
- กรมตามสัตว์ป่า กรมสัตว์ป่า กรมอนุรักษ์สัตว์ป่า และในสัตว์ป่า
- Board สรรพ (เป็นและสัตว์ ป่าสัตว์ป่า กรมสัตว์ป่า)
- ความคืบหน้าในการทำงาน สรรพสัตว์ พ.ร.บ. สุรภาพดี กรมสัตว์
- [13 พ.ย. 45]
- สรุปการประชุม คณะกรรมการ ยกร่าง พ.ร.บ. สุรภาพดี กรมสัตว์
- สรรพสัตว์ [12 ม.ค. 2546]

(1) ๕๕ 2.3/11.7 กล้อง 8

[17]

amphon@hsro.or.th

From: "pitiporn" <pitiporn@hsro.or.th>
To: "Ugrid Milintangkul" <ugrid@health.moph.go.th>; "อุ้ง" <niraussa@health.moph.go.th>; "นพ.อำพล จินดาวัฒนะ" <amphon@hsro.or.th>; "น้อง" <saipin@hsro.or.th>; "พี่แดง วณิ" <wanee@hsro.or.th>; "มณีนพ" <wanwimol@hsro.or.th>; "อ.กรรณิการ์" <kbunteongjit@hotmail.com>; "แดง" <palinee@hsro.or.th>
Sent: 22 มกราคม 2546 16:13
Attach: สรุปการประชุมกรรมการกลั่นกรอง.doc
Subject: สรุปการประชุมกรรมการกลั่นกรอง

เรียนทีมงานทุกท่าน

วันนี้ได้ไปร่วมประชุมกรม.กลั่นกรองคณะที่3 กับ ผอ. แล้วมีมติการ
 ประชุมดังแนบ จึงแจ้งมาเพื่อทราบนะคะ
 ปิติพร

 KSC MultiDomain WebMail
 (<http://www.ksc.net>)

- ททว
 - 11/๒๕๔๖

23๔๖.46

สรุปการประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๓
วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖

ที่ประชุมซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เป็นประธาน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นเลขานุการที่ประชุมได้พิจารณา ร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ โดยฝ่ายเลขานุการ ได้สรุปความเป็นมาและข้อยุติในประเด็นเห็นต่างตามที่ประธาน คปรส. เสนอ แล้วที่ประชุมมีมติ อนุมัติหลักการตามที่ประธาน คปรส. เสนอ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับประเด็นข้อยุติจากผลการประชุมร่วมระหว่าง สปปรส. กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปแก้ไขร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ต่อไป และนอกจากนั้นประธานยังแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าเรื่องนี้ นายกรัฐมนตรีได้ยกขึ้นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๖ ให้นโยบายว่าขอให้ร่าง พ.ร.บ. นี้ได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการกลั่นกรองฯ คณะที่ ๖ ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธานพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยขอให้ฝ่ายเลขานุการประมวลเรื่องทั้งหมด พร้อมความเห็นต่างๆ ที่ได้จากองค์กรที่ห่วงใย และได้ข้อยุติแล้ว ส่งให้ คณะกรรมการกลั่นกรอง คณะที่ ๖ ต่อไป ทั้งนี้ในการประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองแต่ละคณะจะมีรองนายกรัฐมนตรีทั้ง ๖ ท่านเข้าด้วย ถ้ามีการประชุมเรื่องนี้ ประธาน จะเข้าร่วมประชุมและจะขอให้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าชี้แจงด้วย.

ปิติพร

๒๒ มกราคม ๒๕๔๕

สรุปผลการประชุมร่วมกับกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา

เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2546 สป.ร.ส. ได้รับเชิญจากกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา ให้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ... ซึ่งที่ประชุมมี พญ.มาลินี สุขเวชชวรกิจ เป็นประธาน มี ศ.นพ.ประสพ รัตนากร ที่ปรึกษา เข้าร่วมประชุมด้วย หลังจากประธานกล่าวเปิดประชุม ได้เชิญ ผอ. นำนเสนอ ซึ่ง ผอ.ได้กล่าวขอบคุณประธานที่ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนเมื่อหลายสัปดาห์ก่อนว่า พ.ร.บ. นี้ได้ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นมากมายแล้ว หลังจากนั้น ผอ.ได้กล่าวว่า พ.ร.บ. ฉบับนี้ เริ่มมาจากข้อเสนอการปฏิรูประบบสุขภาพสืบเนื่องจาก รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จากรายงาน “ระบบสุขภาพประชาชาติ” ของคณะกรรมการ การสาธารณสุข วุฒิสภา เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2543 ที่มี ศ.นพ.ประสพ รัตนากร เป็นประธาน จากนั้นนำเสนอแนวคิดหลักการและสาระสำคัญของ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ ความคืบหน้าของการจัดทำร่าง พ.ร.บ.ฯ ที่กำลังจะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 3 ที่มีรองนายกรัฐมนตรี(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)เป็นประธาน ในวันที่ 22 มกราคมนี้ รวมทั้งได้แจ้งถึงผลการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 หน่วยงาน เพื่อหาข้อยุติในประเด็นเห็นต่างของ ร่าง พ.ร.บ. สุขภาพฯ เมื่อวันที่ 13 มกราคม ที่ผ่านมาว่า ได้มีข้อยุติร่วมกันในหลายประเด็นแล้วไม่ว่าจะเป็นคำว่า จิตวิญญาณ ที่สรุปว่าจะไม่ใช่คำนี้แต่จะมอบให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาคำที่เหมาะสมมาใช้แทน ประเด็นสัดส่วนคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) ที่สรุปว่าจะมีการปรับสัดส่วนองค์ประกอบของทั้ง 3 ฝ่ายเท่าๆกันและในประเด็น มาตรา 71 ที่ระบุว่า “ การบริการสาธารณสุข ต้องไม่เป็นไปเพื่อการแสวงหากำไรเชิงธุรกิจ ” ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาข้อสังเกตจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งกระทรวงสาธารณสุข แพทยสภา และที่ประชุมเห็นร่วมกันให้เพิ่มเติมคำว่า “ที่ไม่สมเหตุสมผล” ต่อท้าย ตามข้อเสนอของ แพทยสภา และมอบให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาจัดทำคำนิยามให้ชัดเจนด้วย เป็นต้น

จากนั้นที่ประชุมได้มีการซักถามและให้ข้อเสนอ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ศ.นพ.ประสพ รัตนากร ได้แสดงความยินดีที่มีการขานรับนำเอาสิ่งที่กรรมการฯ เคยสร้างสรรคิไว้มาทำงานอย่างต่อเนื่อง และยังรับที่จะดูแลผลักดันให้ร่าง พ.ร.บ.สุขภาพฯ สำเร็จออกมาใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย
2. ขอให้บทบาทของ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ในกฎหมายฉบับนี้ด้วย เนื่องจาก อสม. มีส่วนร่วมอย่างมากในการดูแลสุขภาพภาคประชาชน (นพ.สวสดี ทรัพย์เจริญ)
3. ขอให้มีการพิจารณาสัดส่วนของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(คสช.)ให้เหมาะสม (นพ.ประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา)
4. การเดิมข้อความว่า “ ไม่สมเหตุสมผล” ต่อท้าย “ การบริการสาธารณสุข ต้องไม่เป็นไปเพื่อการแสวงหากำไรเชิงธุรกิจ” นั้นจะมีวิธีการกำกับดูแลอย่างไรเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดเพราะผู้คัดค้านว่าการบริการนั้นมีเหตุผลหรือสมเหตุสมผล เป็นแพทย์ผู้รักษา (นพ. ประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา)
5. น่าจะมีการทบทวน การใช้คำว่า “สมาชิกสุขภาพ” เนื่องจากชื่อจะสื่อไปในแนวทางการกีดกันรัฐบาล (นพ.สวสดี ทรัพย์เจริญ)
6. การเขียนกฎหมายต้องไม่สร้างปัญหาในคำพูดและให้มีการตีความน้อยที่สุด(พญ.มาลินี สุขเวชชวรกิจ)
7. นพ.ดำรงส โรจนเสถียร ที่ปรึกษาประจำกรรมการ กล่าวว่ามีมติอย่างยั้งที่มีสิ่งมงคลในชาติ คือมีกฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพขึ้นมาใช้

ท้ายสุด ผอ.ได้ชี้แจงประเด็นต่างๆ และได้กล่าวขอบคุณ ที่ให้โอกาสมาชี้แจงความคืบหน้า

ปิติพร จันทรรัตน์ ณ อยุธยา ผู้สรุป

16 ม.ค.46

- ทบท
- เก็บแฟ้มเอกสาร
อ.พว
20 ม.ค. 46

กรอบการทำงานรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ประกอบกระบวนการจัดทำ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

ความเป็นมา

การยกร่างพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม เชื่อมโยงเข้ากับวิชาการและการเมือง เพื่อการปฏิรูปความคิดเกี่ยวกับสุขภาพและปฏิรูประบบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพอย่างเป็นพลวัต โดยเน้นการส่งเสริมอำนาจและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ร่างพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติผ่านการจัดทำมาเป็นระยะเวลา 2 ปี ขณะนี้กำลังรออนุมัติต่อกรมเพื่อผลักดันไปสู่ขั้นตอนนิติบัญญัติ

ในร่างพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติมีบางประเด็นที่ยังมีความเห็นไม่ลงรอยกัน ได้แก่

- 1). ความหมายของคำว่าสุขภาพ ครอบคลุมกว้างรวม 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ ความเห็นค่อนข้างลงรอยกัน แต่มีบางกลุ่มเสนอว่าไม่ควรใช้คำว่า จิตวิญญาณ (ม.3)
- 2). ทิศทางของระบบบริการสาธารณสุข ต้องไม่เป็นไปเพื่อการค้ากำไรเชิงธุรกิจ มีบางฝ่ายไม่เห็นด้วย (ม.63)
- 3). สิทธิการตายอย่างมีศักดิ์ศรี เฉพาะกรณี passive euthanasia (การไม่ถูกยืดการตาย) (ม.24)

อะไร?

จึงควรหากลไกดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้าน เป็นปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

หาข้อมูลอย่างรอบด้านของประเด็นทั้ง 3 ข้างต้น ทั้งด้านวิชาการ ในประเทศและต่างประเทศ ด้านความเห็นของฝ่ายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย สรุปเสนอแนะโดยไม่ตัดสินใจเสียเอง

วิธีการ

จัดกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นอย่าง

มีคุณภาพ

Technical hearing & Public hearing

Policy - 40101 - 10100

Neutral

ส.ร.

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

กฤษฎีกา/สส/สว

ระยะเวลาดำเนินการ

ธันวาคม 2545- กุมภาพันธ์ 2546

ผู้ทำงาน

- มีหัวหน้าทีมที่เป็นผู้มีบารมี เป็นที่ยอมรับของสังคม
- มีทีมวิชาการ 1-3 คน เป็นแกนทำงาน

Potential leadership

1. ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย
2. คุณไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม
3. ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง
4. อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์
5. ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช
6. คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา
7. อ.อมรา พงศาพิชญ์
8. นพ.บรรลุ ศิริพานิช

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ National Health System Reform Office

[67]

บันทึกข้อความ

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ความคืบหน้าในการทำงานผลักดันร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ

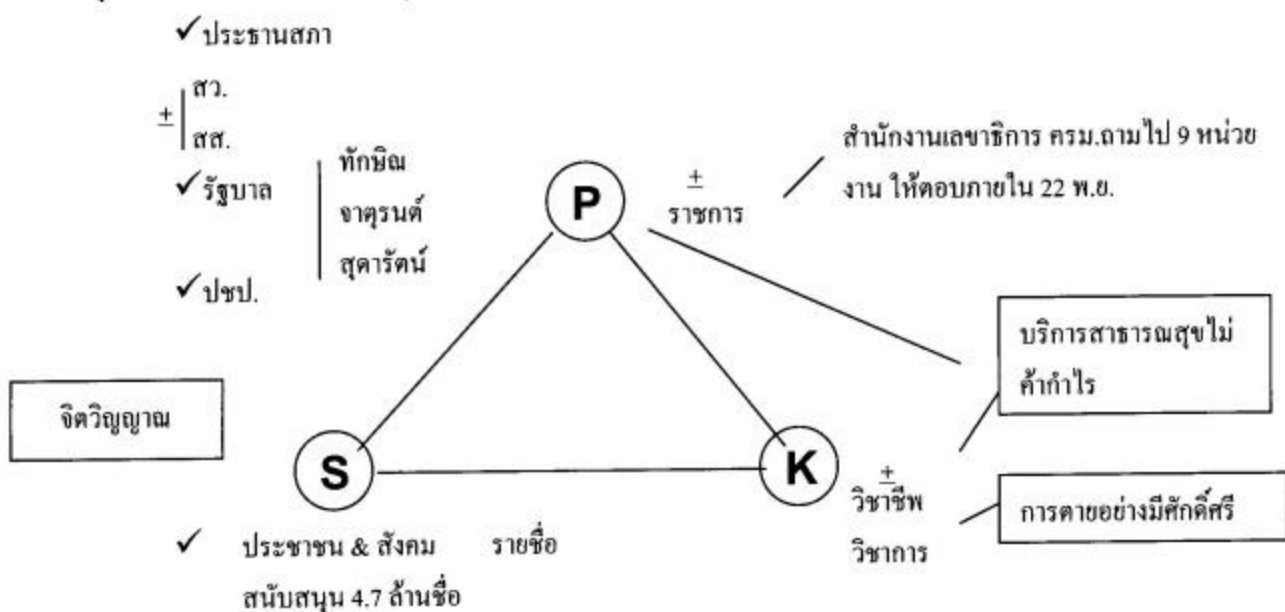
เรียน นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์, นายวัฒนา รตนวิจิตร, ศ.นพ.วิจักษณ์ อึ้งประพันธ์, ศ. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คุณศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, อ.แสวง บุญเฉลิมวิภาส, นพ.วิฑูร พูลเจริญ, นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, นพ.สมศักดิ์ ชุมหรัศม์, อ. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, คุณกาญจนารัตน์ สีวิโรจน์, รศ. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, รศ.ชงทอง จันทรางศุ, คุณชาญเชาวน์ ไซยานุกิจ, นพ.อำพล จินดาวัฒนะ, นพ.พลเดช ปิ่นประทีป, นางเรืองวิ เกตุผล, ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม, คุณประเวศ อรรถสุภผล, คุณวราณี สุรนิวงศ์, อ.สมพันธ์ เตชะอธิก, อ.พิชัย ศรีใส, คุณวิเชียร กุศดวีธ, คุณดวงพร เสงบุญพันธ์, ทีมงาน สปรอ.

วันนี้ (13 พ.ย.) และเมื่อวานได้ขอปรึกษากับ นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์, ศ.นพ.วิจักษณ์ อึ้งประพันธ์, คุณศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, คุณชาญเชาวน์ ไซยานุกิจ, คุณวราณี สุรนิวงศ์, อ.สมพันธ์ เตชะอธิก, อ.พิชัย ศรีใส, คุณวิเชียร กุศดวีธ เพื่อ กำหนดการทำงานผลักดันร่าง พ.ร.บ. ในขั้นตอนต่อไป ซึ่งช่วงที่ผ่านมา นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์ กับ นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ได้ไป พบคุณมีชัย ฤชุพันธุ์ เพื่อขอคำแนะนำ และ นพ.อำพลฯ ได้นำเสนอขอความเห็นจากกรรมการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขด้วย สรุปสาระสำคัญ คือ

1. ร่าง พ.ร.บ. ขณะนี้อยู่ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กำลังสอบถามความเห็น 9 หน่วยงาน คือ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เลขาธิการ ก.พ. สำนักงานงบประมาณ และคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ โดยให้ตอบภายใน 18 พ.ย. 45

ความเห็น ให้ฝ่ายเลขฯ ประสานภายในไปยังหน่วยงานต่างๆ ว่าที่ใดต้องการให้เราไปชี้แจงหรือให้ข้อมูลอะไรเพิ่มเติมบ้าง โดยเฉพาะ สำนักงาน ก.พ. และคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ (ปคปร)

2. การทำงานของเรากับฝ่ายต่างๆ และประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษ สรุปได้ดังภาพต่อไปนี้
สรุปภาพการทำงานกับส่วนต่างๆ

☐ = ประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษ เพราะจะมีปัญหาขัดแย้ง

อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

Ministry of Public Health, Tiwanon Rd., Nonthaburi 11000, Thailand. Tel: (66-2) 590-2304 Fax: (66-2) 590-2311

Homepage: www.hsro.or.th, E-mail Address: hsro@hsro.or.th

3. ให้ฝ่ายเลขานุการ ประสานติดตามการเสนอร่าง พ.ร.บ.ต่อ ครม.หลังหน่วยงาน 9 แห่งเสนอความเห็นแล้ว (ต้องเข้าคณะกรรมการกลั่นกรอง ก่อนเข้า ครม.)

4. ในส่วนการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ควรผลักดันให้มีการตั้งคณะพิเศษพิจารณาเรื่องนี้เฉพาะ ซึ่ง อ.ไพโรจน์ และอ.วิฑูรย์ รับจะไปผลักดันต่อไป

5. ในส่วนของ สส., สว.

5.1 สส.ควรผลักดันให้รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เข้าไปเป็นประธานกรรมการวิสามัญ และเตรียมหาบุคคลเหมาะสมเข้าร่วมเป็นกรรมการ (เลขาฯรับไป)

5.2 สว.ถ้าเป็นไปได้ก็ควรมีกรรมการวิสามัญ (เลขาฯรับไปหารือกับ สว.นิรันดร์ พัทธกิจวัชร)

6. ฝ่ายเลขานุการจะหารือกับ สว.ร.ส. และหากกลไกกลางที่เหมาะสมมาจัดเวทีสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น 3 เรื่องสำคัญ คือ

- ♦ จิตวิญญาณ (ม.3)
- ♦ บริการสาธารณสุขไม่คำกำไร (71)
- ♦ สิทธิการตายอย่างมีศักดิ์ศรี (ม.24)

7. ในส่วนการเตรียมทำงานกับ สส., สว. ฝ่ายเลขานุการ จะประสาน นพ.ชลน่าน ศรีแก้ว ในฐานะประธานคณะทำงานเรื่องนี้ของกรรมการการสาธารณสุข สภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำงานร่วมกันต่อไป ส่วนกรรมการการสาธารณสุขของ วุฒิสภา นพ.นิรันดร์ พัทธกิจวัชร กำลังติดต่อให้ สปรส. ไปนำเสนอความคืบหน้าต่อกรรมการในสัปดาห์หน้า

8. วันที่ 20 พ.ย. 45 อ.ธีรยุทธ บุญมี จะนำเสนอการวิเคราะห์ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติที่ สว.ร.ส. เชิญเข้าร่วมแลกเปลี่ยนด้วย เพราะดูแล้วน่าจะยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันในประเด็นใหญ่เกี่ยวกับกลไกดูแลเรื่องหลักประกันสุขภาพ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

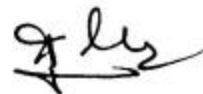
(นางปิติพร จันทรทัต ณ อุรุยา)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ

ทกม
อ.พว
20 พย. 45

เรียน สส. สป.ร.

อ.วิฑูรย์ บุญมี และ สส. อ.ไพโรจน์
เลขาฯ สส. อ.ไพโรจน์ และ สส. อ.ไพโรจน์
เลขาฯ สส. อ.ไพโรจน์ และ สส. อ.ไพโรจน์
เลขาฯ สส. อ.ไพโรจน์ และ สส. อ.ไพโรจน์
เลขาฯ สส. อ.ไพโรจน์ และ สส. อ.ไพโรจน์
เลขาฯ สส. อ.ไพโรจน์ และ สส. อ.ไพโรจน์

(ลงชื่อ) ผู้ช่วยฯ วิฑูรย์ บุญมี

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ National Health System Reform Office

บันทึกข้อความ

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ความคืบหน้าในการทำงานผลักดันร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ

เรียน นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์, นายวัฒนา รตนวิจิตร, ศ.นพ.วิจิตร อึ้งประพันธ์, ศ. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คุณศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, อ.แสวง บุญเฉลิมวิภาส, นพ.วิพุธ พูลเจริญ, นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, นพ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, อ. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, คุณกาญจนารัตน์ สีวิโรจน์, รศ. ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์, รศ.ชงทอง จันทรางศุ, คุณชาญเชาวน์ ไซยานุกิจ, นพ.อำพล จินดาวัฒนะ, นพ.พลเดช ปิ่นประทีป, นางเรืองรวี เกตุผล, ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม, คุณประเวศ อรรถสุภผล, คุณวราณี สุรนิวงศ์, อ.สมพันธ์ เชนะอธิก, อ.พิชัย ศรีใส, คุณวิเชียร กุศดวัส, คุณดวงพร เสงบุญพันธ์, ทีมงาน สปรส.

วันนี้ (13 พ.ย.) และเมื่อวานได้ขอปรึกษากับ นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์, ศ.นพ.วิจิตร อึ้งประพันธ์, คุณศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, คุณชาญเชาวน์ ไซยานุกิจ, คุณวราณี สุรนิวงศ์, อ.สมพันธ์ เชนะอธิก, อ.พิชัย ศรีใส, คุณวิเชียร กุศดวัส เพื่อกำหนดการทำงานผลักดันร่าง พ.ร.บ. ในขั้นต่อไป ซึ่งช่วงที่ผ่านมา นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์ กับ นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ได้ไปพบคุณมีชัย ฤชุพันธุ์ เพื่อขอคำแนะนำ และ นพ.อำพลฯ ได้นำเสนอขอความเห็นจากกรรมการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขด้วย สรุปสาระสำคัญ คือ

1. ร่าง พ.ร.บ. ขณะนี้อยู่ที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กำลังสอบถามความเห็น 9 หน่วยงาน คือ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เลขาธิการ ก.พ. สำนักงบประมาณ และคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ โดยให้ตอบภายใน 18 พ.ย. 45

ความเห็น ให้ฝ่ายเลขานุการ ประสานภายในไปยังหน่วยงานต่างๆ ว่าที่ใดต้องการให้เราไปชี้แจงหรือให้ข้อมูลอะไรเพิ่มเติมบ้าง โดยเฉพาะ สำนักงาน ก.พ. และคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ (ปดิพร)

2. การทำงานของเราด้วยฝ่ายต่างๆ และประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษ สรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

สรุปภาพการทำงานกับส่วนต่างๆ

✓ ประธานสภา

± สว.
± สส.

✓ รัฐบาล

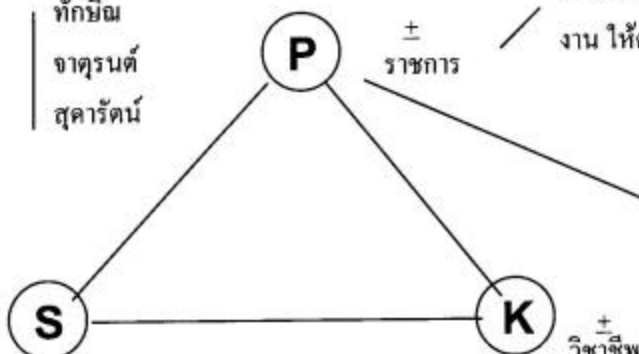
✓ ปชป.

ทักษิณ
จาตุรนต์
สุชาติ

± ราชการ

สำนักงานเลขาธิการ ครม.ถามไป 9 หน่วยงาน ให้ตอบภายใน 22 พ.ย.

จิตวิญญาณ

✓ ประชาชน & สังคม รายชื่อสนับสนุน 4.7 ล้านชื่อ

วิชาชีพ
วิชาการ

= ประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษ เพราะจะมีปัญหาขัดแย้ง

อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

Ministry of Public Health, Tiwanon Rd., Nonthaburi 11000, Thailand. Tel: (66-2) 590-2304 Fax: (66-2) 590-2311

Homepage: www.hsro.or.th, E-mail Address: hsro@hsro.or.th

3. ให้ฝ่ายเลขาฯ ประสานติดตามการเสนอร่าง พ.ร.บ.ต่อ ครม.หลังหน่วยงาน 9 แห่งเสนอความเห็นแล้ว (ต้องเข้าคณะกรรมการกลั่นกรอง ก่อนเข้า ครม.)

4. ในส่วนการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ควรผลักดันให้มีการตั้งคณะพิเศษพิจารณาเรื่องนี้เฉพาะ ซึ่ง อ.ไพโรจน์ และอ.วิฑูรย์ รับจะไปผลักดันต่อไป

5. ในส่วนของ สส., สว.

5.1 สส.ควรผลักดันให้รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เข้าไปเป็นประธานกรรมาธิการวิสามัญ และเตรียมหาบุคคลเหมาะสมเข้าร่วมเป็นกรรมาธิการ (เลขาฯรับไป)

5.2 สว.ถ้าเป็นไปได้ก็ควรมีกรรมาธิการวิสามัญ (เลขาฯรับไปหารือกับ สว.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ)

6. ฝ่ายเลขานุการจะหารือกับ สว.ร.ส. และหากกลไกกลางที่เหมาะสมมาจัดเวทีสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น 3 เรื่องสำคัญ คือ

- ◆ จิตวิญญาณ (ม.3)
- ◆ บริการสาธารณสุขไม่ค้ากำไร (71)
- ◆ สิทธิการตายอย่างมีศักดิ์ศรี (ม.24)

7. ในส่วนการเตรียมทำงานกับ สส., สว. ฝ่ายเลขาฯ จะประสาน นพ.ชลน่าน ศรีแก้ว ในฐานะประธานคณะทำงานเรื่องนี้ของกรรมาธิการการสาธารณสุข สภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำงานร่วมกันต่อไป ส่วนกรรมาธิการการสาธารณสุขของ วุฒิสภา นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ กำลังติดต่อให้ สปร.ส. ไปนำเสนอความคืบหน้าต่อกรรมาธิการในสัปดาห์หน้า

8. วันที่ 20 พ.ย. 45 อ.ธีรยุทธ บุญมี จะนำเสนอการวิเคราะห์ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติที่ สว.ร.ส. เชิญเข้าร่วมแลกเปลี่ยนด้วย เพราะดูแล้วน่าจะยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันในประเด็นใหญ่เกี่ยวกับกลไกดูแลเรื่องหลักประกันสุขภาพ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(นางปิณฑิพร จันทรรัตน์ อนุชยา)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ

- ทน
- นพ. Py
อัม
14 Nov 45

မူဝါဒ

① ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး (Wholeness)

Interdependent & Interconnected

စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုသည် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၏ Wholeness

(I) ② def. ၄၀၈၈ တွင်အသုံးပြု

③ ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး def. ၃၆.၅ (၁၃)

၁.၆၇ ၃၆.၄၉-၅၀-၅၁

④ chart ၅၆၁၂၀၀ ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး (in chart 6)

၀.၇၅၅

① comment ၁၀၈၈

ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး
• စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု
action
• (ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု)
action

စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု
စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၏ ၁၀၀%
(II) ① ၇၅၅ ၁.၇၁ (၅၄)

စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု
၇.၂၄

(2) ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ၁.၇၁-၇၄

သို့မဟုတ် Wholeness ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး
ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု

③ ၇၅၅.၆၀၈၈

ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး
- စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု
- ၇၅၅ * | စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု

(III) ၁.၈၃ (၄) ၇.၆၃

② ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး

(ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု၏)

* ကမ္ဘာ့စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ① ၁.၇၃(၅)
၇.၅၆
② ၁.၇၈(၂) ၇.၅၉

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข HEALTH SYSTEMS RESEARCH INSTITUTE

สร้างเครือข่าย ที่ สวรส.1020 / 2545

ภูมิปัญญา

พัฒนาระบบ

สาธารณสุข

Creating

Partnership for

Knowledge-based

Health Systems

18 กันยายน 2545

เลขที่	098/45
วันที่	19 ก.ย. 45
เวลา	16.00 น.

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อคิดเห็นทางวิชาการต่อผลจากการศึกษาเรื่อง "การทบทวนความหมายของคำและนิยามทางวิชาการและในภาคปฏิบัติการของกลุ่มคำที่ใช้ในการร่างหลักการของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ"

เรียน นพ.อำพล จินดาวัฒนะ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ขอบเขตการสังเคราะห์ "การทบทวนความหมายของคำและนิยามทางวิชาการและในภาคปฏิบัติการของกลุ่มคำที่ใช้ในการร่างหลักการของ ร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ"
2. (ร่าง) รายงานผลการศึกษา

ด้วยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และคณะอนุกรรมการ/คณะทำงานวิชาการเพื่อการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ได้ให้การสนับสนุน ดร.สุวิทย์ กุฑ และคณะ ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้เรื่อง "การทบทวนความหมายของคำและนิยามทางวิชาการและในภาคปฏิบัติการของกลุ่มคำที่ใช้ในการร่างหลักการของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ" ภายใต้ขอบเขตการดำเนินการดังเอกสารแนบ 1 ซึ่งนักวิจัยได้จัดทำร่างรายงานผลการศึกษา (เอกสารแนบ 2) พร้อมในการรับฟังข้อคิดเห็นทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสุขภาพ เพื่อพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งในสารบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

สวรส. จึงใคร่ขอเรียนเชิญ ท่าน ประชุมเพื่อให้ข้อคิดเห็นทางวิชาการต่อข้อค้นพบและข้อเสนอจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่กล่าวมาข้างต้นใน วันที่ 4 ตุลาคม 2545 เวลา 13.30 - 16.00น. ณ ห้องประชุมสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ชั้น 2 อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข อ.เมือง จ.นนทบุรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาเข้าร่วมประชุมด้วย จะเป็นพระคุณ

๒๐/๙/๔๕
8๗๖
๒๐๙๔/๕

ขอแสดงความนับถือ

(นายแพทย์วิพุธ พูลเจริญ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

19 ก.ย. 45

.....
ตอบรับการเข้าร่วมประชุม มาที่ คุณเนาวรัตน์ ชุมยวง ภายในวันที่ 1 ตุลาคม 2545

โทร. 0-2951-1286-93 ต่อ 139 โทรสาร 0-2951-1295

☐ เข้าร่วมประชุมได้ ☐ เข้าร่วมประชุมไม่ได้

การทบทวนความหมายของคำและนิยามทางวิชาการและในภาคปฏิบัติการ ของกลุ่มคำที่ใช้ในการร่างหลักการของ ร่าง พรบ. สุขภาพแห่งชาติ

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากขณะนี้คณะทำงานยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ ได้มีการร่างสาระสำคัญของ พ.ร.บ. ดังกล่าวแล้วในเบื้องต้น โดยที่สาระสำคัญต่างๆ ที่บรรจุไว้นั้นมีการระบุถึงแนวคิด และหลักการสำคัญให้หลายประการ ทั้งที่ได้มาจากการศึกษาทางวิชาการ ในเบื้องต้น ของคณะวิจัยหลายชุดด้วยกัน จึงมีคำศัพท์ทางเทคนิค และคำนิยามอยู่จำนวนไม่น้อยที่นักวิชาการ สื่อมวลชน และองค์กรภาคประชาชนต่างๆ ใช้ในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่กลับคิดไปว่า หรือเข้าใจว่าคำเหล่านี้ถูกใช้ในความหมายเดียวกัน ทั้งนี้จึงเล็งเห็นปัญหาของการสื่อสารและการตีความพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไปในทิศทางที่หลากหลายและเป็นปัญหาต่อเนื่องในกระบวนการทางกฎหมาย หากคำศัพท์และคำนิยามหลายๆ คำ นั้นไม่มีสาระสำคัญครอบคลุมมิติต่างๆ ที่คนหลายๆ กลุ่มใช้ และยังเป็นปัญหาอย่างยิ่งเมื่อใช้ผิดไปจากหลักการและปรัชญาของ พระราชบัญญัติสุขภาพ และ เนื่องจาก พ.ร.บ. เป็นฉบับเพื่อปฏิรูปทั้งแนวคิด วิธีการ และการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชน ซึ่งยึดถือกระบวนการทัศน์ใหม่ ในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ การดูแลสุขภาพ และการบริการ แต่คำนิยามบางประการที่ใช้อยู่ในร่างพ.ร.บ. เองก็ยังไม่สะท้อนถึงเป้าหมาย หรืออุดมการณ์ที่แท้จริงของพ.ร.บ. อยู่ในขณะนี้

เพื่อนำไปสู่กระบวนการทางกฎหมาย และ การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างองค์กรภาครัฐ นักวิชาการ และภาคีภาคประชาชน ในเนื้อหาของพ.ร.บ. ซึ่งวางอยู่บนฐานความเข้าใจร่วมกัน ในการใช้คำและนิยามของศัพท์ต่างๆ ทั้งที่เป็นในเชิงเทคนิคและในทางปฏิบัติ และเพื่อนำเสนอ องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพในภาคองค์กรประชาชน งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีขึ้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ ของชุดคำศัพท์ ที่มักจะถูกใช้ในความหมายต่างกัน และความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน เนื่องจากฐานความรู้ของกลุ่มคนมีไม่เท่ากัน การดำเนินการต่อไปทางกฎหมาย ก็จะมีปัญหาและอุปสรรค ในการทำให้ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน และได้รับความยุติธรรม อย่างเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. รวบรวมองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การแพทย์ และสาธารณสุข ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์และนิยามต่างๆ ที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ
2. เพื่อสำรวจความเข้าใจและการตีความของคำศัพท์และนิยามเกี่ยวกับสุขภาพ และการดูแลสุขภาพ ในงานวิชาการ ในงานสื่อมวลชน และในภาคประชาชน
3. เพื่อเข้าใจถึงการนำคำศัพท์และนิยามเหล่านี้ไปใช้ในเอกสารทางราชการ ทางภาคเอกชน และในเวทีภาคประชาชน

ตัวอย่างของคำที่ใช้ในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพ

1. สุขภาพ (health)
2. ระบบสุขภาพ (health system / health care system)
3. ความมั่นคงด้านสุขภาพ (health security)
4. การสร้างเสริมสุขภาพ (health promotion)
5. นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (healthy public policy)
6. ปัญหาที่คุกคามสุขภาพ (health hazardous)
7. การบริการสุขภาพ (health care)
8. การบริการระดับปฐมภูมิ (เบื้องต้น) (primary health care)
9. การบริการระดับสูง (ตติยภูมิ) (tertiary health care)
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ (indigenous health knowledge or local wisdom ??)

รูปแบบการดำเนินการ

ก. สืบค้นทางเอกสาร (Documentary search) แบ่งเป็น

- 1.1. Academic literature review
- 1.2. Official documentation
- 1.3. Media and Printed matter

ข. การสืบค้นในภาคปฏิบัติการ การนำไปใช้ พูดถึง หรืออ้างอิงถึง (discursive practice) ของกลุ่มคน และองค์กรต่างๆ

- 1.1. เจ้าหน้าที่ทางหน่วยงานทางการแพทย์และสาธารณสุข
- 1.2. สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านสุขภาพ
- 1.3. ประชาชนทั่วไป และ key persons ในท้องถิ่น

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค (สอ.บ.)

Confederation of Consumer Organization, Thailand (CCOT)

แถลงการณ์

จาก สหพันธ์องค์กรผู้บริโภคและเครือข่ายองค์กรผู้บริโภค

เรื่อง เรียกร้อง สคบ. ทบทวนองค์การเพราะเป็นหน่วยงานหลักที่สุดในการคุ้มครอง
ผู้บริโภค จำต้องมีเจตนาชัดเจนในการคุ้มครองการฉ้อราษฎร์บังหลวง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57

จากกรณี นายอนุวัฒน์ ธรรมธัช เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค(สคบ.) ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน (ผู้จัดการรายวัน 5 พ.ย.44) ว่าในการจัดตั้ง "องค์การอิสระผู้บริโภค" ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 57 นั้น ไม่สามารถทำได้เพราะกฎหมายไม่เปิดช่อง ทางคณะกรรมการร่างกฎหมายและคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ของ สคบ. จึงได้เสนอความเห็นว่าจะมีการจัดตั้งในรูปของ "คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอิสระ" แทน โดยในขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี นั้น

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค ในฐานะองค์กรประสานงานกลางของเครือข่ายผู้บริโภคที่มีสมาชิกอยู่ทุกภาค และเป็นองค์กรแกนในการร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระผู้บริโภค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 (ร่วมกับคณะกรรมการด้านการคุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาทนายความ และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน) มีความเห็นว่า การกระทำดังกล่าวของสคบ. ถือได้ว่ามีเจตนาทำผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เนื่องจาก รัฐธรรมนูญมาตรา 57 ได้บัญญัติไว้ว่า "สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค"

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค ยังเห็นอีกว่า การออกมาแสดงจุดยืนดังกล่าวของสคบ.ในการแปรสภาพองค์การอิสระ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้เหลือเพียงในรูปคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้สคบ. เป็นการตอกย้ำถึงความล้มเหลวของสคบ.ซึ่งเป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบโดยตรงและทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมาหลาย 10 ปี เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้พยายามเปิดโอกาสการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยมีการพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ด้วยการกำหนดให้มี องค์การอิสระ ที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค เพื่อมาทำหน้าที่ในการให้ความเห็น ในระดับนโยบาย การออกกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆ แต่ทางสคบ. กลับเห็นว่า จะจัดตั้งในรูปคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้สคบ.เท่านั้น

ทั้งนี้สถานการณ์ความเป็นจริง สคบ.ทำงานคุ้มครองผู้บริโภคในแวดวงจำกัดมาก เช่น เมื่อผู้บริโภคต้องการความช่วยเหลือในเรื่องอาหารและยา ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ เมื่อผู้บริโภคเห็นว่ามีการเก็บค่าไฟฟ้า น้ำประปา ค่าโทรศัพท์ หรือค่าทางด่วนอย่างไม่เป็นธรรม ทางสคบ.ก็ไม่สามารถมาช่วยเหลือได้ กลายเป็นความดูแลรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือแม้กระทั่งงานที่สคบ.ต้องรับผิดชอบโดยตรง เช่น ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการซื้อรถใหม่ ทางสคบ.ระบุว่าไม่มีช่องทางที่จะช่วยเหลือผู้บริโภคได้ถึงที่สุดได้ ในขณะที่ผู้บริโภคที่เดือดร้อนได้ดำเนินการแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการทางสังคมและได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค : ๒๑๑/๓ ร.งามวงศ์วาน ๓๑ ร.งามวงศ์วาน ข. เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ 953-5283/โทรสาร 580-9337

Confederation of Consumer Organization, Thailand (CCOT): 211/2 Soi Ngamwong wan 31 Ngamwongwan Rd., 11000, Thailand Tel 953-5283/Fax 580-9337

๒๒ จสคบ. ทบทวนตัวเอง-ทำงานสุดอึด

เมื่อเร็วๆ นี้ น.ส.สายรุ้ง ทองปอน ผู้อำนวยการบริหารองค์กรผู้บริโภคนอกเขตการค้าเสรี (สท.บ.) ทบทวนองค์กร เพราะเป็นหน่วยงานหลักที่สุดในการคุ้มครองผู้บริโภค ชำล้างมีเจตนาชัดเจนในการล้มองค์กรอิสระผู้บริโภค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57

น.ส.สายรุ้งให้สัมภาษณ์ว่า การที่นายอนุวัฒน์ ธรรมรัช เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้

บริโภค (สท.บ.) ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน ว่า ในการจัดตั้ง "องค์การอิสระผู้บริโภค" ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 นั้น ไม่สามารถทำได้เพราะกฎหมายไม่เปิดช่อง ทางคณะกรรมการร่างกฎหมายและคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคของ สท.บ. จึงได้เสนอความเห็นว่าจะมีการจัดตั้งในรูปของ "คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอิสระ" แทน โดยในขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีนั้น

"สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของ สท.บ. ถือได้ว่ามีเจตนาทำผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน การออกมาแสดงจุดยืนดังกล่าวของ สท.บ. ในการแปรสภาพองค์การอิสระตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้เหลือเพียงในรูปคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้ สท.บ. เป็นการคอกย้ำถึงความล้มเหลวของ สท.บ. ซึ่งเป็นหน่วยงานคู่สับคิดชอบโดยตรงและทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมาหลาย 10 ปี เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้พยายามเปิดโอกาสการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยมีการพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ด้วยการกำหนดให้มีองค์กรอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้

บริโภค เพื่อมาทำหน้าที่ในการให้ความเห็นในระดับนโยบาย การออกกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆ แต่ทาง สท.บ. กลับเห็นว่าจัดตั้งในรูปคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้ สท.บ. เท่านั้น ซึ่งนอกจากจะไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ ย่อมส่งผลต่อความไม่เป็นอิสระในการให้ความเห็นในการออกกฎหมาย และมาตรการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคด้วย และที่สำคัญการทำงานของ สท.บ. อยู่ไม่เวรดวงที่จำกัดไม่รอบด้านกับปัญหาผู้บริโภคที่มีในปัจจุบัน หน่วยงานที่อยู่ภายใต้ สท.บ. ย่อมไม่มีประโยชน์ต่อประชาชนผู้บริโภค ที่จะสามารถพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่าง

แท้จริง" น.ส.สายรุ้งกล่าว

น.ส.สายรุ้งกล่าวว่า สท.บ. ควรต้องทบทวนบทบาทหน่วยงานตนเองอย่างหนัก เพราะขณะนี้กลุ่มองค์กรต่างๆ ในสังคม ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้บริโภคมีการพัฒนาไปมาก แม้แต่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุข กรมการกีฬาภายใน กระทรวงพินิจฯ ที่เห็นถึงความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและเสริมศักยภาพให้ผู้บริโภคและองค์กรผู้บริโภค และเปิดพื้นที่ให้ตัวแทนผู้บริโภคไปเป็นคณะกรรมการในเรื่องต่างๆ ในขณะที่ สท.บ. ไม่มีนโยบายเหล่านี้เลย

สคบ.ตะแบงล้มองค์การอิสระ

ผู้จัดการรายวัน - สคบ.ตอกย้ำความตะแบงของตนเองอีกครั้ง ด้วยการทำหนังสือชี้แจงยืนยันแนวคิดที่จะล้ม 'องค์การอิสระผู้บริโภค' เหมือนเดิม จัดตำรากฎหมายสู่อ้างการจัดตั้งในรูปของ 'คณะกรรมการ' ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้มีบทบาทเป็นเพียงที่ปรึกษา ไม่ใช่ทำหน้าที่ตัดสินใจใดๆ แถมอ้างความดีช่วยรัฐประหยัดงบประมาณในการตั้งองค์กรใหม่

หลังจากที่เครือข่ายผู้บริโภคในทุกภูมิภาคของประเทศได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์แนวความคิดของสำนักงานคณะกรรมการผู้บริโภค (สคบ.) เกี่ยวกับการจัดตั้ง 'องค์การอิสระผู้บริโภค' ที่ สคบ.เสนอให้มีการดำเนินงานในลักษณะของ 'คณะกรรมการ' ล่าสุด สคบ.ก็ได้ออกแถลงการณ์

ชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวออกมาอีกครั้ง

ทั้งนี้ 'ผู้จัดการรายวัน' ขอนำคำชี้แจงของสคบ. มาเผยแพร่อย่างละเอียดในทุกตัวอักษรเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงแนวความคิดของ สคบ. ชัดเจนขึ้น

เรื่องนี้ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง

ผู้บริโภคขอเรียนว่า ตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้ อย่างชัดเจนว่า สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ คำว่า 'สิทธิ' นั้น เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคโดยภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 4 เท่านั้น ที่ได้ระบุถึงสิทธิของผู้บริโภคไว้ 5 ประการ คือ

อ่านต่อหน้า

ตะแบงล้มองค์การอิสระผู้บริโภครอคบ.รอนคำชี้แจงอ้างประหัยดงบ

■ ต่อจากหน้า 1

(1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ

(2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการ

(3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

(4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

(5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

นอกจากนี้ มาตรา 57 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ยังได้บัญญัติต่อไปอีกว่า 'กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎและข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค'

นั่นหมายถึงกฎหมายที่บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคไว้ตามวรรคหนึ่ง จะต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย ฯลฯ แสดงว่า การทำหน้าที่ของผู้แทนผู้บริโภคจะต้องมีกฎหมายบัญญัติรองรับ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวจะหมายถึงกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติอาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ สถานพยาบาล ฯลฯ หรือหมายถึงเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แต่เพียงฉบับเดียว

ถ้าจะแปลความให้นำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพก็น่าจะหมายความว่าถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองผู้บริโภค และได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการได้รับความคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนด้วย

ศ.วรศักดิ์ อุวรรณโณ อดีตสสร.ซึ่งเป็นผู้ร่างบัญญัติมาตรานี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้พูดถึงเหตุผลในการยกย่องบทบัญญัตินี้ว่า มีความต้องการที่อยากจะเห็นภาคเอกชนรู้จักรวมตัวเพื่อให้ความเข้มแข็ง เนื่องจากเห็นว่าองค์กรผู้บริโภคในประเทศไทยที่เป็นตัวแทนภาคประชาสังคมยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร

องค์การอิสระตามมาตรา 57 จึงเกิดขึ้นในบริบทนี้โดยมีภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคใช้อำนาจตัดสินใจภายใต้ระบบราชการ

ถึงกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติอาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ สถานพยาบาล ฯลฯ หรือหมายถึงเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แต่เพียงฉบับเดียว

ถ้าจะแปลความให้นำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพก็น่าจะหมายความว่าถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองผู้บริโภค และได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการได้รับความคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนด้วย

ศ.วรศักดิ์ อุวรรณโณ อดีตสสร.ซึ่งเป็นผู้ร่างบัญญัติมาตรานี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้พูดถึงเหตุผลในการยกย่องบทบัญญัตินี้ว่า มีความต้องการที่อยากจะเห็นภาคเอกชนรู้จักรวมตัวเพื่อให้ความเข้มแข็ง เนื่องจากเห็นว่าองค์กรผู้บริโภคในประเทศไทยที่เป็นตัวแทนภาคประชาสังคมยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร

องค์การอิสระตามมาตรา 57 จึงเกิดขึ้นในบริบทนี้โดยมีภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคใช้อำนาจตัดสินใจภายใต้ระบบราชการ

ประจำที่อยู่ในความรับผิดชอบทางการเมือง ซึ่งรับผิดชอบต่อประชาชนและสภา

นอกจากนี้ นักกฎหมายหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า องค์การอิสระตามมาตรา 57 อาจจะจัดตั้งในรูปคณะกรรมการ แต่ต้องไม่มีตัวแทนภาครัฐเข้าไปอยู่ในคณะกรรมการนั้น ซึ่งแตกต่างจากองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระตามมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดภาครัฐทำหน้าที่ควบคุมกิจการต่างๆ และที่แตกต่างกับคำว่า 'หน่วยงานที่เป็นอิสระ' เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนถึงความมีอิสระในการบริหารงานบุคคล งบประมาณ และอิสระในการดำเนินการด้านอื่นๆ

ในขณะที่ยกมาว่า องค์การอิสระตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญไม่ได้กล่าวถึงความมีอิสระเหล่านี้แต่อย่างใด รูปแบบขององค์การอิสระ ซึ่งนักกฎหมายในคณะอนุกรรมการฝ่ายกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งนักกฎหมายมหาชนหลายท่านก็มีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรอยู่ในรูปของ 'คณะกรรมการองค์การอิสระ' และควรกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 เพราะเป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองผู้บริโภค

ทั้งนี้ บทบาทหน้าที่ขององค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญมีเพียงให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎและข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้บริโภคคือมีบทบาทเป็นเพียงที่ปรึกษา ไม่ใช่บทบาทขององค์กรที่ทำหน้าที่ตัดสินใจใดๆ

การที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่...) พ.ศ. ...ต่อคณะรัฐมนตรีโดยมีหลักการสำคัญให้มีการจัดตั้งองค์การอิสระตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ โดยอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการองค์การอิสระ จึงสอดคล้องกับความเห็นของนักกฎหมายมหาชน รวมทั้งศ.วรศักดิ์ อุวรรณโณ

ฉะนั้น การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจึงสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ องค์การอิสระภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ก็มีบทบาทผู้รับทราบเป็นอิสระขององค์การดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน การพิจารณาและให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ รวมทั้งมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้บริโภคซึ่งเห็นแก่ที่

ขององค์การอิสระตามขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยมีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นฝ่ายเลขานุการการประชุมให้กับภาคองค์การอิสระเท่านั้น

และการจัดตั้งองค์การอิสระตามแนวทางดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้รัฐต้องเปลี่ยนแปลงงบประมาณค่าใช้จ่ายในด้านบุคลากรและสถานที่เพิ่มเติมแต่อย่างใด ฉะนั้นการจัดทำร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องนี้ จึงมิได้เป็นการจัดตั้งรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาสักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้พยายามทำหน้าที่อย่างเต็มที่เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภคภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคโดยส่วนรวม ลำพังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นภาครัฐเพียงองค์กรเดียวยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับประโยชน์สูงสุด สิ่งที่ยังเป็นข้อจำกัดคือได้รับความร่วมมือด้วยดีจากองค์กรเอกชนในการพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยส่วนรวม

ทั้งหมดนั้น คือคำชี้แจงของสคบ.ที่ 'ผู้จัดการรายวัน' ได้นำเสนอรายละเอียดเอาไว้อย่างครบถ้วนและ

สมบูรณ์ โดยไม่ได้มีการตัดตอนแล้ว หนังสือใดๆออกไปแต่เพียงตัวเดียว

สำหรับความเคลื่อนไหวทางด้านเครือข่ายผู้บริโภคนั้น น.ส.สารี อ๋องสมหวัง เลขาธิการสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคและผู้จัดการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคกล่าวว่าขณะนี้ได้ยื่นเรื่องให้กับคณะกรรมการกฤษฎีกาการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเป็นทางการเรียบร้อยแล้ว ซึ่งทางคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีมติที่จะเรียกทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าชี้แจงในร่างสัปดาห์หน้า รวมทั้งได้ยื่นจดหมายให้กับนางฉวีวรรณ ปราศจากศัตรูประธานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สภาผู้แทนราษฎร ได้ทราบความจริงที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้นในวันเสาร์ที่ 10 พ.ย.นี้สมาคมกักตัก-นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยก็จะจัดให้มีการเสวนาในหัวข้อ 'องค์การอิสระผู้บริโภค VS คณะกรรมการผู้บริโภค' เพื่อเปิดให้มีการแสดงความเห็นจากสาธารณะอย่างกว้างขวาง

เช่นเดียวกับสำนักงานปฏิรูประบบสาธารณสุข(สปรส.) ที่ได้กำหนดจัดให้มีการเสวนาในประเด็นดังกล่าวเช่นกัน ในหัวข้อ 'องค์การอิสระผู้บริโภคกับการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค' ■

หมกเมคตมองคการผู้บริโค แอสคบ.หวางอำนาจ-ขัทรชน.

[19]

ผู้จัดการรายวัน - รุมจวก สคบ.หลังประกาศล้ม 'องค์การอิสระผู้บริโภค' ชี้ขัดรัฐธรรมนูญ พร้อม
แฉที่ผ่านมาแสดงเจตนาชัดเจนที่จะไม่สนับสนุนร่างกฎหมายเพราะหวางอำนาจ ย้ำการตัดสินใจของ สคบ.
ตอกย้ำถึงสภาพความเป็นไดโนเสาร์ของหน่วยงานแห่งนี้สหพันธ์องค์กรผู้บริโภคออกแถลงการณ์ประณาม
พร้อมประกาศเดินหน้าผลักดันกฎหมายต่อไป หากไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาล พร้อมล่า 5 หมื่นชื่อ
แสดงพลังกดดัน

จากกรณีที่นายอนุวัฒน์ ธรรมธัช
เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครอง
ผู้บริโภค(สคบ.)ได้ออกมาประกาศ
จุดยืนในการจัดตั้ง 'องค์การอิสระ
ผู้บริโภค' ตามที่บัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญมาตรา 57 ว่าไม่สามารถ

ทำได้เพราะกฎหมายไม่เปิดช่อง
พร้อมทั้งเสนอให้มีการจัดตั้งในรูปของ
'คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
อิสระ' แทนนั้น ได้ก่อให้เกิดความ
เคลื่อนไหวจากเครือข่ายองค์กรผู้
บริโภค พร้อมทั้งออกแถลงการณ์

ประณามแนวความคิดดังกล่าวอย่าง
รุนแรง

น.ส.สารี อ๋องสมหวัง เลขาธิการ
สหพันธ์องค์กรผู้บริโภคและผู้
จัดการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคกล่าวว่า
การตัดสินใจของสำนักงานคณะ

กรรมการคุ้มครองผู้บริโภค(สคบ.)
ที่จะล้มองค์การคุ้มครองผู้บริโภค
อิสระนั้น แสดงให้เห็นถึงเจตนาที่จะ
ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นการ
กระทำที่ถือว่า 'ขัดรัฐธรรมนูญ'

ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้
มีบทบัญญัติในมาตรา 57 กำหนด
เอาไว้อย่างชัดเจนที่จะให้มี 'องค์การ
อิสระผู้บริโภค' เพื่อทำหน้าที่ในการ

อ่านต่อหน้า 2

■ หมกเม็ด

ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎและข้อบังคับ รวมทั้งให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

ที่สำคัญคือ การออกมาแสดงจุดยืนดังกล่าวของสคบ. ในการแปรสภาพองค์การอิสระตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้เหลือเพียงในรูปคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้สคบ. เป็นการตอกย้ำถึง 'ความล่าช้า' ของสคบ. ซึ่งเป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบโดยตรงและทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมาหลายสิบปี

เนื่องเพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้พยายามเปิดโอกาสการคุ้มครองผู้บริโภคในไทยมีการพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ด้วยการกำหนดให้มีองค์การอิสระที่ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคเพื่อมาทำหน้าที่ในการให้ความเห็นในระดับนโยบาย การออกกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆ แต่ทางสคบ. กลับเห็นว่าจะจัดตั้งในรูปคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้สคบ. เท่านั้น

"สคบ. กำลังจะล้มมวยหรือเปล่า เพราะในมาตรา 57 ได้เขียนเอาไว้ชัดเจนว่า ให้มีองค์การอิสระเพื่อผู้บริโภค ไม่ใช่มีฐานะแค่คณะกรรมการ เพราะรัฐธรรมนูญต้องการให้องค์กรนี้สามารถนำเสนอความเห็นในเชิงนโยบาย รายงานสถานการณ์เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์การผู้บริโภค และมีความเป็นอิสระในการดำเนินการ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่คณะกรรมการที่อยู่ภายใต้ความครอบงำและบงการของ สคบ."

น.ส.สริทกล่าวต่อไปว่า ในปัจจุบัน สคบ. ทำงานคุ้มครองผู้บริโภคในแวดวงจำกัดมาก เช่น เมื่อผู้บริโภคต้องการความช่วยเหลือในเรื่องอาหารและยา ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา(อย.) ก็เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ หรือเมื่อผู้บริโภคเห็นว่าการเก็บค่าไฟฟ้า น้ำประปา ค่าโทรศัพท์ รวมทั้งค่าทางด่วนอย่างไม่เป็นธรรม ทางสคบ. ก็ไม่สามารถมาช่วยเหลือได้

ที่สำคัญคือ แม้กระทั่งงานที่สคบ. ต้องรับผิดชอบโดยตรง เช่น ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการซื้อรถใหม่ ทาง สคบ. ระบุว่าไม่มีช่องทางที่จะช่วยเหลือผู้บริโภคให้ถึงที่สุดได้ ในขณะที่ผู้บริโภคที่เดือดร้อนได้ดำเนินการแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการทางสังคม และได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ดำเนินการแก้ปัญหาจนถึงที่สุด โดยผู้ประกอบการยอมรับผิดชอบต่อผลขาดของรถและคืนเงินให้เจ้าของรถ

ดังนั้น การที่จะให้หน่วยงานหรือองค์กรของผู้บริโภคอยู่ภายใต้สคบ. นอกจากจะไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ ย่อมส่งผลต่อความไม่เป็นอิสระในการให้ความเห็นในการออกกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค และที่สำคัญการทำงานของสคบ. อยู่ในแวดวงที่จำกัดไม่รอบด้านกับปัญหาผู้บริโภคที่มีในปัจจุบัน หน่วยงานที่อยู่ภายใต้สคบ. ย่อมไม่มีประโยชน์ต่อประชาชนผู้บริโภค ที่จะสามารถพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค เห็นว่า สคบ. ควรต้องทบทวนบทบาทหน่วยงานตนเองอย่างหนัก เนื่องจากในปัจจุบัน กลุ่ม องค์กรต่างๆ ในสังคม ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้บริโภคมีการพัฒนาไปมาก

โดยเฉพาะในภาคประชาชน เช่น กลุ่มองค์กรชาวบ้านในท้องถิ่น ภูมิภาคต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อรวมพลังเป็นกลุ่มองค์กรในการปกป้องสิทธิและแก้ปัญหาผู้บริโภค เช่น ชมรมรวมพลังผู้บริโภค จ.ฉะเชิงเทรา ที่รวมตัวกันจากปัญหาเรื่องการเก็บค่าไฟฟ้าที่ผิดพลาด แล้วต่อมาก็พัฒนาไปสู่ปัญหาผู้บริโภคด้านอื่นๆ เช่นเดียวกับอีกหลายจังหวัดในภาคเหนือ ภาคอีสานและภาคใต้

นอกจากนั้นในส่วนของการราชการเอง หลายหน่วยงานมีความก้าวหน้าในการทำงานด้านผู้บริโภค เช่น อย. หรือกรมการค้าภายในที่เห็นถึงความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและเสริมศักยภาพให้ผู้บริโภคและองค์กรผู้บริโภค โดยการสนับสนุนงบประมาณและข้อมูลในการทำกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยกันเอง และการเปิดพื้นที่ให้มีตัวแทน

ผู้บริโภคไปเป็นคณะกรรมการในเรื่องต่างๆ ในขณะที่ยังไม่มีนโยบายเหล่านี้เลย

"เราไม่เคยเห็นการกระตือรือร้นจาก สคบ. เลย ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ในวันที่ น.พ.กระแส ชนวงค์ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ทำหน้าที่กำกับดูแล สคบ. โดยตรงเข้ารับตำแหน่ง เราได้ขอเข้าพบเพื่อจะยื่นเสนอความคิดเห็นในการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค แต่กลับไม่ได้รับความสนใจและไม่ให้พบ แล้วเหตุผลที่อ้างเพื่อไม่ให้พบคืออะไรไม่รู้ไหม เขายังว่าเสียเวลาในการที่จะเดินขบวนติดดูแล้วกันว่าเกิดอะไรขึ้นกับ สคบ. กันแน่"

ด้าน น.ส.สายรุ้ง ทองปลอน ผู้จัดการสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค(สอ.บ.) กล่าวแสดงความไม่เห็นด้วยว่า ความจริงแล้ว สคบ. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานรัฐควรจะเป็นจักรกลสำคัญในการผลักดันร่าง พ.ร.บ. ด้วยซ้ำไป เพราะทำหน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรง

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากพิจารณาถึงบทบาทการทำงานของ สคบ. ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา อาจจะรู้สึกตกใจกับการตัดสินใจดังกล่าวมานัก เนื่องจาก สคบ. ไม่ได้ทำหน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้บริโภคต่างๆ

"เราคงไม่ยอมให้เรื่องยุติตามที่สคบ. เสนอแน่นอนซึ่งที่ผ่านมาได้มีการเสนอร่างไปให้กับหลายๆ หน่วยงาน เช่น สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมาธิการคุ้มครองผู้บริโภค สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการมีส่วนร่วมวุฒิสภา รวมทั้งผ่านทาง ส.ส. โดยตรงและถ้าไม่ได้รับตอบสนอง คงต้องให้มาตรการสุดท้ายคือล่ารายชื่อประชาชน 5 หมื่นชื่อให้ร่วมผลักดัน" น.ส.สายรุ้งกล่าวทิ้งท้าย ■

အိမ်ထောင်ရေး
ဦးစီးဌာန

I

(Handwritten signature)

Go down the hill
Down the hill.

ဒုတိယပတ်စပို့

मातो

मार्ग.

ଅଂଶ ୧

2.57

၀၃၂၄၅၆၇၈: ၂/၆၆.

Wanamaker

000000. 5:100427

➡ การนำ

604609

① ចងកន្លែងកាន់កាប់ដីស្រែ រុក្ខា ដើម ឈើ

② ကော့ကုတ် မြို့နယ်

$\begin{matrix} & \frac{250000}{1} \\ & \frac{125000}{1} \end{matrix}$

ปี 1999 มีนก 300 ตัว
รวม 1000 ตัว

Melissa Ann Davis

- (1) 5
- (2) ๓๓
- (3) ๖๖๖๖๖๖
- (4) ๓๓
- (5) ๓๓๓๓ ๖๖๖๖๖๖

๙๘๓๗
 ๙
 ๐๕.
 พจน.โรดดิ้ง
 ๙๖๗

I y l'adaptem
chémotaxie
Niveau social

$\frac{9}{5}$
 $\frac{1}{9}$
 $\frac{2}{5}$

เป็นกฎหมาย

ร่าง

พระราชบัญญัติ

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ พ.ศ."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"สุรา" หมายความว่า สุรตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

"ยาสูบ" หมายความว่า ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

"ภาษี" หมายความว่า ภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่า

ด้วยยาสูบ

- ๒ -

“สร้างเสริมสุขภาพ” หมายความว่า การใด ๆ ที่มุ่งกระทำเพื่อสร้างเสริมให้บุคคล มีสุขภาพทางกาย จิต และสังคม โดยสนับสนุนพฤติกรรมของบุคคล สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่จะนำไปสู่การมีร่างกายที่แข็งแรง สภาพจิตที่สมบูรณ์ อายุยืนยาว และคุณภาพชีวิตที่ดี

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

“คณะกรรมการประเมินผล” หมายความว่า คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน

ของกองทุน

“ผู้จัดการ” หมายความว่า ผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

การจัดตั้งกองทุน

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ”

ให้กองทุนเป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในประชากรทุกวัยตามนโยบายสุขภาพแห่งชาติ

(๒) สร้างความตระหนักเรื่องพฤติกรรมที่เสี่ยงจากการบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสาร หรือสิ่งอื่นที่ทำลายสุขภาพ และสร้างความเชื่อในการสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชนทุกระดับ

(๓) สนับสนุนการรณรงค์ให้ลดบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสารหรือสิ่งอื่นที่ทำลายสุขภาพ ตลอดจนให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

(๔) ศึกษาวิจัยหรือสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย ฝึกอบรม หรือดำเนินการให้มีการประชุม เกี่ยวกับการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

(๕) พัฒนาความสามารถของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพโดยชุมชน หรือองค์กรเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๖) สนับสนุนการรณรงค์สร้างเสริมสุขภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นสื่อ เพื่อให้ประชาชนสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และลดบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสารหรือสิ่งอื่นที่ทำลายสุขภาพ

มาตรา ๖ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (๑) เงินบำรุงกองทุนที่จัดเก็บตามมาตรา ๑๑
- (๒) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับและโอนตามมาตรา ๔๓
- (๓) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๔) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น รวมทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้
- (๕) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้จากการดำเนินการ
- (๖) ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา ๗ กิจการของกองทุนไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ทั้งนี้ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของกองทุนต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๘ ให้กองทุนมีสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพมหานคร หรือในจังหวัดอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙ ให้กองทุนมีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ และอำนาจเช่นนี้ให้รวมถึง

- (๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิ หรือกระทำการนิติกรรมใด ๆ ทั้งในและนอกราชอาณาจักร
- (๓) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของกองทุน
- (๔) เผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนทราบถึงโทษภัยของการบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสารหรือสิ่งอื่นที่ทำลายสุขภาพ และสร้างเสริมสุขภาพ ตลอดจนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (๕) กระทำการอื่นใดบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

มาตรา ๑๐ กองทุนมีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และรายได้ของกองทุนไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน

มาตรา ๑๑ ให้กองทุนมีอำนาจจัดเก็บเงินบำรุงกองทุนจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ในอัตราร้อยละสองของภาษีที่เก็บจากสุราและยาสูบ ตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

ในการคำนวณเงินบำรุงกองทุนตามอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่ง หากมีเศษของหนึ่งสตางค์ให้ปัดทิ้ง

มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บและส่งเงินบำรุงกองทุน

(๑) ให้กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการเรียกเก็บเงินบำรุงกองทุน เพื่อนำส่งเป็นรายได้ของกองทุน โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด

(๒) เงินบำรุงกองทุนให้ถือเป็นภาษี แต่ไม่ให้นำไปรวมคำนวณเป็นมูลค่าของภาษี

มาตรา ๑๓ ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุนตามอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๑ พร้อมกับการชำระภาษีตามระเบียบ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ได้รับการยกเว้นหรือคืนภาษี ให้ได้รับการยกเว้นหรือคืนเงินบำรุงกองทุนด้วย ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุนไม่ส่งเงินบำรุงกองทุนหรือส่ง ภายหลังระยะเวลาที่กำหนด หรือส่งเงินบำรุงกองทุนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องส่ง นอกจากจะมี ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้เสียเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของจำนวนเงินที่ไม่ส่งหรือ ส่งภายหลังระยะเวลาที่กำหนดหรือจำนวนเงินที่ส่งขาดไป แล้วแต่กรณี นับแต่วันครบกำหนดส่ง จนถึงวันที่ส่งเงินบำรุงกองทุน แต่เงินเพิ่มที่คำนวณได้มิให้เกินจำนวนเงินบำรุงกองทุน และให้ถือว่า เงินเพิ่มนี้เป็นเงินบำรุงกองทุนด้วย

ในการคำนวณระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง เศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน

มาตรา ๑๖ ให้กองทุนมีอำนาจจ่ายเงินจากกองทุน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการกำหนด เป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุน

(๒) ค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมตามมาตรา ๕ และมาตรา ๙

(๓) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

- ๕ -

หมวด ๒
การบริหารกิจการของกองทุน

มาตรา ๑๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ" ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ
- (๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
- (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีคุณวุฒิตาม (๔) เป็นรองประธาน

กรรมการ คนที่สอง

(๔) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงคมนาคม ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข และผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การพัฒนาชุมชน การสื่อสารมวลชน การศึกษา การกีฬา ศิลปวัฒนธรรม กฎหมาย หรือการบริหาร จำนวนแปดคน ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้ผู้จัดการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้จัดการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของกองทุนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

- ๖ -

(๖) ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของกองทุนตามมาตรา ๕

(๗) ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทำกับกองทุน หรือในกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของกองทุน หรือได้รับประโยชน์ในกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของกองทุน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นผู้ดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์และมีได้แสวงหากำไร

มาตรา ๑๙ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลง เว้นแต่วาระของกรรมการจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๒๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือ

หย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๘

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกองทุนให้ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(๑) กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของ

กองทุน

(๒) ให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานประจำปี แผนการเงินและงบประมาณประจำปี

ของสำนักงาน

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

(๔) ระดมการจัดหาทุน

(๕) ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไป ตลอดจนออกระเบียบหรือข้อบังคับของกองทุนในเรื่องต่อไปนี้

(ก) การจัดแบ่งส่วนงานภายในของสำนักงานกองทุน และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(ข) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการและหลักเกณฑ์การสรรหาผู้จัดการ

(ค) การกำหนดตำแหน่ง คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุน

(ง) กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง และเงินอื่นของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุน

(จ) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากราชการ การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้าง

(ฉ) การบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินของกองทุน รวมทั้งการบัญชีและการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญ

(ช) การจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นแก่เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุน

(ซ) ขอบเขตอำนาจหน้าที่และระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน

(๖) เสนอรายงานประจำปีและความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๗) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน

มาตรา ๒๒ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนหนึ่ง เป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการคนหนึ่งไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการทั้งสองคนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้กรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

- ๘ -

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๓ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญให้เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ และมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษา และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๕ ให้กองทุนมีผู้จัดการคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้ง ผู้จัดการต้องเป็นผู้สามารถทำงานให้แก่กองทุนได้เต็มเวลา และต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ในวันที่ได้รับการแต่งตั้ง
- (๓) เป็นผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมกับกิจการของกองทุน
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗)

มาตรา ๒๖ ผู้จัดการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕ ในวันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใหม่ด้วย แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๒๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้จัดการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ออกตามกรณีที่กำหนดไว้ในข้อตกลงระหว่างคณะกรรมการกับผู้จัดการ
- (๔) คณะกรรมการให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อน

ความสามารถ

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับการเป็นผู้จัดการตามมาตรา ๒๕ มติของคณะกรรมการให้ผู้จัดการออกจากตำแหน่งตาม (๔) ต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการเท่าที่มีอยู่ ไม่นับรวมผู้จัดการ

- ๙ -

มาตรา ๒๘ ผู้จัดการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารกิจการของกองทุนให้เป็นไปตามกฎหมายและวัตถุประสงค์ของกองทุน
- (๒) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการของกองทุน รวมทั้งเสนอเป้าหมาย แผนงาน โครงการ แผนการดำเนินงานประจำปีของกองทุน และแผนการเงินและงบประมาณประจำปี ต่อคณะกรรมการ
- (๓) จัดทำรายงานและการบัญชีของกองทุน และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
- (๔) ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๒๙ ผู้จัดการต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการในการบริหารกิจการของกองทุน ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้จัดการเป็นผู้แทนของกองทุน เพื่อการนี้ ผู้จัดการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่ คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๐ ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่น ของผู้จัดการ

มาตรา ๓๑ เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์
- (๓) สามารถทำงานให้แก่กองทุนได้เต็มเวลา
- (๔) มีคุณวุฒิหรือประสบการณ์เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของกองทุน
- (๕) ไม่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของราชการส่วนท้องถิ่น
- (๖) ไม่ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของกองทุน
- (๗) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗)

มาตรา ๓๒ เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๑

(๔) ถูกให้ออกเพราะไม่ผ่านการประเมินผลงาน

(๕) ถูกให้ออกหรือปลดออกเพราะผิดวินัย

กรณีตาม (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๓ การบัญชีของกองทุนให้จัดทำตามหลักสากลตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๔ กองทุนต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุของกองทุน ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้ง
ในการตรวจสอบภายใน ให้มีเจ้าหน้าที่ของกองทุนทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายในและให้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๕ ให้กองทุนจัดทำงบการเงินซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย งบดุล และบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ในทุกกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีและประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะหว่ากาใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ

เพื่อการนี้ ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของกองทุน สอบถามผู้จัดการ ผู้ตรวจสอบภายใน เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุนและเรียกให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของกองทุนเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๓๖ ให้กองทุนทำรายงานประจำปีเสนอคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี รายงานนี้ให้กล่าวถึงผลงานของกองทุนในปีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งงบการเงิน และรายงานของผู้สอบบัญชี

หมวด ๓

การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

มาตรา ๓๗ ให้มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีโดยการเสนอแนะของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการเงิน การสร้างเสริมสุขภาพและการประเมินผล ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินผลจำนวนไม่น้อยกว่าสองคน

ให้คณะกรรมการประเมินผลแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรเป็นเลขานุการ

ให้นำมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับกรรมการประเมินผลและการประชุมของคณะกรรมการประเมินผลด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ คณะกรรมการประเมินผลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ประเมินผลด้านนโยบายและการกำหนดกิจกรรมของกองทุน
- (๒) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- (๓) รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการในทุกรอบปี

ให้คณะกรรมการประเมินผลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผลได้

มาตรา ๓๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการประเมินผลอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือมอบหมายให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควร

ให้นำมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม

- ๑๒ -

หมวด ๔
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๐ ผู้มีหน้าที่ส่งเงินบำรุงกองทุนผู้ใดไม่ส่งเงินบำรุงกองทุน หรือส่งเงินบำรุงกองทุนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องส่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าเท่าถึงยี่สิบเท่าของเงินบำรุงกองทุนที่จะต้องนำส่ง หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นยินยอมด้วย

มาตรา ๔๒ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีกรมสรรพสามิต หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมสรรพสามิตมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีตามกฎหมายว่าด้วยสุรา และกฎหมายว่าด้วยยาสูบ มาใช้บังคับการเปรียบเทียบคดีตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๓ เมื่อได้มีการจัดตั้งกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๔๓ เสร็จสิ้นลงแล้ว และให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวดำเนินการตามมาตรา ๔๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยประกาศยุติการดำเนินการของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ในราชกิจจานุเบกษา

ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน ลิขสิทธิ์ หนี้สิน เงินงบประมาณ รายได้ และผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๔๓ ไปเป็นของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๔ ให้ผู้จัดการสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้จัดการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้จัดการ ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๕ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๑๗ (๑) (๒) และ (๔) และให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการตามมาตรา ๔๔ เป็นกรรมการและเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๑๗ (๓) และ (๕) ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในการดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการตาม มาตรา ๑๗ (๑) (๒) และ (๔) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ เสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ถูกต้องตามมติของรัฐสภา

๑๗-๕๔ ๖/๑๖

(นายสิทธิชัย พิมพ์)

ผู้อำนวยการกองการประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ
National Health System Reform Office

ที่ สวรส.สปรส. ว.๖๕๒ / ๒๕๔๔

๕ ตุลาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอส่งรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ
ครั้งที่ ๒ / ๒๕๔๔

เรียน นายอำพล จินดาวัฒนะ

อ้างถึง หนังสือที่ สวรส.สปรส. ว. ๖๕๑ / ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการประชุมฯ จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง ได้ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมคณะอนุกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๒ / ๒๕๔๔ ในวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๔ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๑ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ นั้น

บัดนี้ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุม ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ดังสิ่งที่ส่งมาด้วย จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและหากมีข้อแก้ไข โปรดแจ้งฝ่ายเลขานุการทราบด้วย จะเป็นพระคุณ

ขอแสดงความนับถือ

อำพล จินดาวัฒนะ

(นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ)

ผู้อำนวยการสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

เลขานุการคณะอนุกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

แผนงานยกร่าง พ.ร.บ.

โทร. ๐-๒๕๕๐๒๓๐๕

โทรสาร ๐-๒๕๕๐๒๓๑๑

P4

อ.ไพ

117๗.๗๔

รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ

ครั้งที่ 2/2544

วันที่ 2 ตุลาคม 2544 เวลา 09.30 –12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

รายชื่อผู้มาประชุม

1. นพ.ไพโรจน์ นิงสานนท์	ประธานอนุกรรมการ
2. ศ.นพ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์	อนุกรรมการ
3. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	อนุกรรมการ
4. นายแสวง บุญเฉลิมวิภาส	อนุกรรมการ
5. นายชาญเชาว์ ไชยานุกิจ	อนุกรรมการ
6. น.ส.ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์	อนุกรรมการ
7. นพ.วิพุธ พูลเจริญ	อนุกรรมการ
8. นพ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์	อนุกรรมการ
9. นพ.อำพล จินดาวัฒนะ	อนุกรรมการและเลขานุการ
10. นพ.ขวัญชัย วิศิษฐานนท์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
11. นายประเวศ อรรถสุกผล	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
12. นางวารุณี สุรนินวงศ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
13. นางปิติพร จันทรทัต ณ อยุธยา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุมเนื่องจากติดราชการอื่น

1. นายวัฒนา รัตนวิจิตร
2. ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
3. ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์
4. ดร. กิตติศักดิ์ ปรกติ
5. รศ.ดร.ธงทอง จันทรางศุข
6. นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ
7. ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม
8. น.ส.นวลอนันต์ ดันติเกตุ

เริ่มประชุมเวลา 09.45 น.

วาระที่ 1 เรื่องที่ประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

1.1 น.พ.ไพโรจน์ นิงสานนท์ ประธานคณะกรรมการแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าหลังจากการประชุมครั้งที่แล้ว ที่ได้เห็นชอบในร่างกรอบความคิดปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ แล้ว คณะกรรมการสร้างความร่วมมือทางสังคม ได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปให้ภาคีต่างๆ ทั่วประเทศได้วิเคราะห์ วิพากษ์ ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งขณะนี้ได้ข้อคิดเห็นต่างๆ มาแล้ว และคณะทำงานสังเคราะห์ได้ร่วมกันปรับกรอบความคิดเพื่อให้ร่าง พ.ร.บ. ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นแล้ว วันนี้จึงได้เชิญมาปรึกษาว่าจากกรอบความคิดที่ได้มาแล้ว หลักการของการยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ จะเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นธรรมนูญจึงอาจต้องเลือกกำหนดสาระสำคัญที่จะกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ ส่วนรายละเอียดต่างๆจะถูกนำไปกำหนดในกฎหมายฉบับต่อไป

1.2 นพ.อำพล จินดาวัฒนะ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าจากการประชุมครั้งที่แล้ว ที่ประชุมเห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการไปสืบค้นกฎหมายสาธารณสุขของต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ ประมวลกฎหมายด้านสาธารณสุข ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานต่างๆ นั้น ฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการแล้ว

วาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุม

ประธานขอให้ที่ประชุมได้พิจารณารับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2544 ตามที่ฝ่ายเลขานุการได้แจ้งเวียนไปให้ทราบแล้ว นั้น ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

วาระที่ 3 เรื่องเพื่อทราบ

3.1 สรุปมติการประชุมคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 3/2544

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ รายงานว่าจากการที่คณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ได้มีการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 3/2544 เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 นั้นที่ประชุมได้มีมติรับทราบผลการดำเนินงานติดตามปฏิรูประบบสุขภาพและเห็นชอบข้อเสนอทางวิชาการที่คณะอนุกรรมการวิชาการได้นำเสนอ รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุม ที่ 2 จึงเรียนที่ประชุมรับทราบ ที่ประชุมมีมติรับทราบ

3.2 ข้อเสนอต่อการยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติจากที่ประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่าในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในงานติดตามปฏิรูประบบสุขภาพ เมื่อวันที่ 3 -5 กันยายน 2544 นั้น ภาคีเครือข่ายต่างๆ ได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดทำเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกรอบความคิดฯ มานำเสนอ ทั้งในรูปของการประกาศและในรูปของเอกสาร ซึ่ง สป.ส. ในฐานะฝ่ายเลขานุการได้จัดคณะทำงานขึ้นเพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอต่างๆ และปรับปรุงเป็นกรอบแนวคิด(ฉบับที่ 2) ตามเอกสารประกอบการประชุมที่ 2 เพื่อให้คณะกรรมการยกร่างได้ใช้เป็น

กรอบแนวทางในการยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติต่อไป ซึ่งกรอบความคิดดังกล่าว มีประเด็นที่ทั้งสามารถเขียนเป็นกฎหมายได้และไม่สามารถเขียนได้ และยังคงต้องตรวจสอบ หรือต้องสอบถามความเห็นหรือทำประชาพิจารณ์เพิ่มเติมอีก

ประชุมเห็นว่าควรมีคณะหนึ่งขึ้นมาช่วยคิดอย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปสื่อสารกับภาคีอย่างกว้างขวาง สารในเอกสารที่ร่าง - มีประเด็นที่เขียนเป็นกฎหมายได้ บางประเด็นก็ใส่ในร่างกฎหมายไม่ได้ ซึ่งต้องสามารถมีคำอธิบายต่อประชาชน และมีแนวทางอย่างไรที่จะทำให้ประเด็นที่สำคัญได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แม้ไม่มีกฎหมาย และอาจประเด็นที่ไม่สามารถตกลงได้ ยังคงต้องทำการศึกษาต่อซึ่งอาจต้องใช้ระยะยาวในการศึกษาหรือมีกลไกต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นการเริ่มกลไกที่พิจารณา จึงจำเป็นต้องจัดลำดับของประเด็นดังกล่าว เพื่อดำเนินการต่อไป รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงไปถึงผู้ให้ความเห็นได้และข้อเสนอเหล่านี้ ควรให้ฝ่ายวิชาการนำไปพิจารณาในเชิงวิชาการต่อไป

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ กล่าวว่าประเด็นต่างๆที่ภาคีเสนอมาทั้งหมด สป.ร.ส.จะรวบรวมไว้โดยตั้งใจจะรวบรวมและเสนอให้สามารถใช้อ้างอิงได้แค่เป็นไปได้อยากเนื่องจากมีประเด็นเป็นจำนวนมาก แต่จะพยายามลองทำดู

ที่ประชุมเห็นว่าควรวิเคราะห์ข้อเสนอตามกรอบความคิดฯควรแบ่งเป็นระดับต่างๆ เช่น

1. ประเด็นใดควรอยู่ในธรรมนูญ (พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ)
2. ประเด็นใดอยู่ในระดับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ประเด็นใดที่ควรอยู่ในระดับนโยบายของรัฐ
4. ประเด็นใดที่อยู่ในระดับมาตรการของหน่วยงาน
5. ประเด็นใดที่มีกฎหมาย ระเบียบ มาตรการ อยู่แล้วและต้องปรับปรุงการปฏิบัติ

ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้จะได้ประโยชน์จากความเห็นของประชาชนที่ส่งมาสูงสุดและจากการแยกย่อยดังกล่าว จะเห็นความขัดแย้งหรือหาข้อตกลงไม่ได้ ซึ่งต้องทำประชาพิจารณ์ในประเด็นที่เป็นปัญหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นไปได้ และสามารถนำไปวางแผนต่อไป

การเขียนกฎหมายเพื่อจะนำไปสู่ภาคปฏิบัติ - ต้องมีส่วนในลักษณะภาคส่วนของสังคม กำหนดความรับผิดชอบในแต่ละส่วน เช่น ประชาชนต้องมีความรู้ - กฎหมายต้องมีหัวข้อชัดเจนกำหนดความรับผิดชอบของภาครัฐ และหน้าที่ของประชาชน - โดยกระบวนการที่จะให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยต้องกำหนดกระบวนการที่จะเสริมช่วยประชาชนจนสามารถรักษาสีทริของอย่างเต็มที่

3.3 แผนการดำเนินงานของ สป.ร.ส. ในช่วงปลายปี 2544 - ปี 2545

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ได้นำเสนอสรุปการเลื่อนไหวการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาให้ที่ประชุมรับทราบและกล่าวถึงแผนงานที่จะดำเนินการต่อในปี 2545 กล่าวคือในช่วงเดือนตุลาคม 2544 เป็นต้นไป จะมีการยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพ ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2545 จะมีการทำประชาพิจารณ์รอบที่ 1 หลังจากนั้นจะมีการปรับปรุงและนำไปประชาพิจารณ์รอบที่ 2 (เฉพาะประเด็น) ประมาณช่วงเดือนกรกฎาคม

2545 หลังจากนั้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติจะมีการทำประชาคมเพื่อขอเสียงสนับสนุนร่าง พ.ร.บ.จากภาคีภาคประชาชน รายละเอียดตามเอกสารประกอบการประชุมที่ 4 จึงเรียนมาเพื่อทราบ

วาระที่ 4 เรื่องเพื่อพิจารณา

4.1 แผนการดำเนินงานของคณะกรรมการยกร่าง พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ชี้แจงว่าฝ่ายเลขานุการได้ยกร่างแผนการทำงานของคณะกรรมการยกร่างฯ ระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2544 ไว้ว่าหลังจากการประชุมครั้งนี้แล้ว ประมาณช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2544 น่าที่จะมีการขึ้นโครงร่าง พ.ร.บ. และจับประเด็นที่จะต้องนำไปตรวจสอบทั้งจากความเห็นของภาคี ความเห็นทางวิชาการและความเห็นทางด้านกฎหมาย โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้แทน คณะอนุกรรมการสร้างความรู้ คณะอนุกรรมการวิชาการและผู้แทนภาคี ซึ่งอาจจะมีการประชุมประมาณ 2 ครั้ง หลังจากนั้นประมาณเดือนธันวาคม 2544 จะได้นำร่าง พ.ร.บ. นำเสนอเพื่อเตรียมการตรวจสอบความเห็น และเพื่อขอความเห็นจาก คปรส. รายละเอียดดังเอกสารประกอบการประชุมที่ 5

ซึ่งประชุมเห็นชอบและมีความเห็นเพิ่มเติมว่าหลายเรื่องไม่ใช่ประเด็นกฎหมาย ส่วนมากเป็นประเด็น ในเรื่องการบริหารจัดการองค์กร ปรับองค์กรใหม่ ก็ต้องมีการตกลงว่าจะมีกระบวนการต่อเนื่องอย่างไร

กระบวนการย่อยต่างๆ โครงสร้างที่เหลือในระบบ เป็นความเห็นของประชาชน และเป็นเรื่องที่จะต้องมีการทำการศึกษาเพิ่มเติม ว่าควรจะต้องจัดแต่ละระบบอย่างไร บางเรื่องสามารถจัดโครงสร้างเดิมเปรียบเทียบกับสิ่งที่ต้องการ และนำเสนอโครงสร้างใหม่ได้หรือไม่ บางเรื่องอาจหาโครงสร้างเดิมก็ไม่ได้ กระบวนการนี้อาจจะต้องใช้เวลา และอาจจะต้องศึกษาทดลองรูปแบบโครงสร้างแต่ละระบบ ในการร่างกฎหมายจึงจะไม่ใช้ การเขียนกฎหมายออกมาเพื่อให้ปฏิบัติ ดังนั้นจึงต้องแยกกระบวนการกฎหมายออกจากกระบวนการที่ต้อง ศึกษาเพิ่มเติม และเห็นว่ากฎหมายนี้ควรเป็นร่างโครงสร้างหลักให้ดำเนินการได้ แต่เรื่องบางเรื่องยังเป็นเรื่อง ใหม่ขาดองค์ความรู้ และในกฎหมายอาจจะต้องทำเป็นขั้นตอน มีกรอบกว้างและมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจน ทั้งนี้จะต้องมีกฎหมายลูกที่จะทำความเข้าใจในประเด็นต่างๆ

เพื่อให้การจัดประชุมเป็นไปด้วยดี คณะอนุกรรมาธิการกฎหมายน่าจะทำการยกร่างฯ มาก่อน แต่ละหมวด และแต่ละหมวดจะประกอบด้วยอะไรบ้าง คำถาม ข้อสังเกตต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ทำงานได้ง่ายขึ้น

ดังนั้นเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมในการทำงาน จึงเห็นควรให้มีคณะทำงานขึ้นมากร่างฯ โดยเริ่มในวันเสาร์และอาทิตย์ที่จะถึงนี้ และอาจจะทำไปประมาณ 2-3 สัปดาห์หลังจากนั้นจึงจัดประชุมร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง

ปิดประชุมเวลา 12.00 น.

ปิติพร จันทรรัตน์ ณ อยุธยา ผู้ตรวจงาน
นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ผู้ตรวจรายงาน

เขียน อัญชลารัตนพร.

[41]

ผมได้เขียนเรื่อง ส่องกระจกที่เปลี่ยน "รูปทพ
ทองจิตรวิบูล" 4 มาแล้วสักอาทิตย์ ออกไปลงใน
ดนเนชั่นเนชั่นเนชั่นเนชั่น (แก้ผมเนชั่นว่า อัญชลารัตนพร.
นี่จะได้ชื่อมากนะ ถึงรังนกนรก ปรกนรกนรก

1. บทกวีของ พ. มรรค ๗
2. บทกวีของ อ. ปรางค์
3. ข้อเขียนของ พระธรรมปิฎก ที่ดนเนชั่น
4. จดหมายของ ปธ. กิ่งทองดี
5. บทกวี "อัญชลารัตนพร" ของ ท่านพุทธทาส

สัปดาห์ที่แล้วผมได้จดหมายปรกนรกนรก ทำได้
เท่าที่ทำได้เรื่อง รูปทพทองจิตรวิบูล ดนเนชั่น
ปธ. กิ่งทองดี อธิบาย (ที่อธิบายก็ไม่ได้น่ารูปทพ
ทองจิตรวิบูล; เป็นเรื่องไกลกว่านี้ไหม ลึกลับ จริยธรรม)

หวังว่าคงจะเป็นประโยชน์กับคนอื่น

โรงพยาบาลเป็นที่ซ่อมสุขภาพ
ไม่ใช่ที่สร้างสุขภาพ

อัญชล
๕๓๓.๔๔

เราไม่มีเวลาที่จะทะเลาะกัน

เรื่องทะเลาะกันไปมา เพื่อมุ่งรู้ประมุขภาพ เป็นเรื่องที่ไม่ดีของมนุษยชาติ
เป็นต้นที่สอนการควมรัก ความสามัคคีของคนทั้งชาติ
เราไม่มีเวลาที่จะทะเลาะกัน

คนที่เพื่อนของเราถูกฆ่าไม่มีเวลาฟูมฟาย ร้องไห้ "สู้รทาง: ทบ
สัตว์นิมิต" เราควรเข้าใจและเข้าใจ และหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น
จนที่จริง เราก็ไม่ได้ทะเลาะกันจนหมดแล้ว แต่ไม่ยอมให้มัน
ไปตลอดเวลา จากการระดมความคิดร่วมกัน

อันที่จริง คำว่า "สู้รทาง: ทบสัตว์นิมิต" ก็เป็นบท: แก่การต่อสู้กัน
กันนั้นคือ: ร สำนึกของ ทบ สำนึกที่เข้าใจถึงสิ่งที่ได้ไม่
ด้วย สำนึกที่เพิ่มเติมนั้นคือ: สำนึกที่เข้าใจถึงสิ่งที่ได้ไม่
เหมือนกัน นอกจากนั้น แล้ว ยังมีสิ่งที่อยู่ในจิตใจ สำนึกที่เข้าใจ
กันด้วย เป็น

"สู้รทาง: ทบ สำนึก สำนึกธรรม" จะเป็นอย่างไร
คำนี้ไม่สอนการต่อสู้กัน แต่ให้ทุกคนมีใจที่รัก เป็นคนของ
มาจากของ สำนึกธรรม และ เป็นสิ่งที่ดี สำนึกที่ดี

ทั้งนั้น ก็จะเป็น สู้รทาง: ทบ ทบ สู้รทาง: ทบ สู้รทาง: ทบ สู้รทาง: ทบ
และ สู้รทาง: ทบ สำนึก สำนึกธรรม

(ที่จริงเป็น สู้รทาง: ทบ สำนึก สำนึกธรรม เช่นนี้ใช้ทาง เพื่อ
สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก)

สิ่งเหล่านี้เพื่อรักษาคน สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก
ทุก ๆ คน ของเราทุกคน สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก สำนึก

เราไม่มีเวลาที่จะ

สปรส. กับ “สุขภาวะทางจิตวิญญาณ”

ศ.นพ.ประเวศ วะสี

สปรส. คือ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ได้จัดทำร่างกรอบความคิดเรื่องระบบสุขภาพส่งออกไปเพื่อให้สังคมร่วมพิจารณา โดยถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความสร้างสรรค์

ในหนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันจันทร์ที่ 19 กรกฎาคม 2544 นพ.บรรจบ ชุณหสวัติกุล ได้เขียนบทความวิพากษ์ร่างกรอบความคิดนั้น โดยเจาะจงที่คำว่า “สุขภาวะทางจิตวิญญาณ” ว่าไม่จำเป็น ใช้คำนิยามว่าสุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม 3 คำก็พอ นั่นคือ สาระ ของคำวิจารณ์ ซึ่งก็น่าจะดีที่มีการวิจารณ์โดยสาระ แต่ผู้วิจารณ์มีของแถมที่นอกสาระตามสโลลหรือภูมิหลังที่ยังตัดไม่ขาดมาด้วยอีก 3 ประการคือ

1. ใช้ชื่อบทความ “รุ่มรวยอักษร สาระสับสน” คำว่าสาระสับสนเป็นคำกล่าวหาที่รุนแรง การออกความเห็นเราควรแสดงเหตุผล แต่ไม่จำเป็นต้องไปกล่าวหาเขาอย่างรุนแรง และบางครั้งก็ไปสรรหาคำมาติดฉลาก (label) เรื่องนั้น ๆ ในทางเสียหายเพื่อให้คนจำได้ติดปาก อันเป็นการสร้างอารมณ์มากกว่าสร้างปัญญา ว่าเหตุผลในเรื่องนี้เป็นอย่างไร ๆ

2. ผู้วิจารณ์มีข้อความว่า “ต้องขอประทานโทษ อ.ประเวศ ที่เคารพครับว่า ยิ่งทำนอธิบายเท่าไรก็ยิ่งทำให้สับสนต่อไปอีกมากเท่านั้น” ที่เกี่ยวกับตัวผม ผมไม่ว่าอะไร ผมถือหลักพรหมชาลสูตร และพยายามดูตัวเองอยู่ และอยากให้อื่นเตือน ว่าถ้าสิ่งที่พูดที่เขียนมีโทษมากกว่าประโยชน์จะได้หยุดซึ่งก็จะเป็นการดี เพราะขณะนี้มีการหลบการใช้แรงงานเด็กมาใช้แรงงานคนแก่มากเกินไป

3. ผู้วิจารณ์กล่าวว่าเมื่อเดิมคำว่า “จิตวิญญาณ” เข้าไปแล้วทำให้เกิดความขัดแย้งกับหลักพุทธศาสนาโดยตรง เรื่องนี้ผู้วิจารณ์เข้าใจหลักพุทธศาสนาในทางแคบ เมื่อแคบ อะไร ๆ ก็ดูอยู่ “นอก” ไปได้ง่าย ๆ กล่าวหาคนอื่นได้ง่าย ๆ ความจริงหลักธรรมทางพุทธศาสนากว้างใหญ่ไพศาล เมื่อกว้างใหญ่ไพศาลอะไร ๆ ก็อยู่ “ใน” ได้ทั้งนั้น สุดแต่จะคิดเชิงโอ้อุ้ม หรือตัดรอน ธรรมของพระศาสนาต่าง ๆ จะกว้างใหญ่ไพศาล แต่มนุษย์ไปตีความให้แคบตามจิตของตัวเอง แล้วนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรง

ต่อไปนี้เป็นคำวิชันต่อข้อวิจารณ์

1. ที่ผู้วิจารณ์กล่าวว่า จิต วิญญาณ มโน หทัย เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน ไม่นำเอาคำสองคำ คือ จิตและวิญญาณ มาใช้ทั้งคู่คือ “จิตวิญญาณ” ก็เห็นชัดว่ายังศึกษามาน้อยไป เพราะคำว่า มโนวิญญาณ มีที่ไ้เติมไปหมดในพระไตรปิฎก ไม่ควรไปถึงอาจารย์ไชยวัฒน์ ถิลากาญจน์ ผู้รู้ทางอภิธรรมมาอ้างเฉพาะส่วน เพื่อสนองเจตนาของตน เพราะจะทำให้คนเข้าใจท่านผิดไป เนื่องจากผู้เริ่มต้นศึกษาเรื่องจิตทางพระพุทธศาสนา ก็จะพบคำว่า “มโนวิญญาณ” แล้ว คำหลายคำมีความหมายเหมือนกันในบางด้าน แต่อาจมีแง่มุมที่ต่างกัน และมีความหมายต่างกันใน “บริบท” ที่ต่างกัน มโน

และวิญญาน ในด้านหนึ่งหมายถึงจิตเหมือนกัน แต่คำว่า มโนวิญญาน มีความหมายจำเพาะว่า การรู้ทางใจ ในชุดวิญญานที่รวมกับอายตนะทั้ง 6 เริ่มจากจักขุวิญญานที่รับรู้ทางตา

มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาเอาคำเก่ามาใช้ร่วมกันในความหมายใหม่เป็นธรรมดา ผู้วิจารณ์ก็รู้ภาษาจีน ซึ่งมีการเอาคำเก่ามารวมกันมีความหมายใหม่เต็มไปหมด ทำให้มีคำใช้มากขึ้นเพื่อให้การคิดคมชัดแตกกิ่งก้านสาขาออกไป เราจะไปเดียดร้อنهاไมกับธรรมชาติที่เป็นธรรมดาและเป็นความงาม

คำว่า “จิตวิญญาน” เป็นการเอาคำเก่ามาใช้คู่เพื่อให้มีความหมายเพิ่มขึ้น หมายถึงมิติทางสูงของจิต

สัตว์มี กาย จิต สังคม แต่ไม่มีมิติทางจิตวิญญาน

มนุษย์มี กาย จิต สังคม จิตวิญญาน

จิต และวิญญานเป็นคำกลาง ๆ สัตว์ก็มีจิตหรือวิญญาน แต่ไม่มีมิติด้านสูงของจิต ทางพุทธใช้คำว่าปัญญา ข้อนี้จะเกี่ยวข้องกับการวิชันหาความเห็นของผู้วิจารณ์ในข้อถัดไป

2. ที่ผู้วิจารณ์กล่าวว่าใช้ 3 ก็ครอบคลุมหมดแล้ว คือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต และทางสังคม ผมก็ไม่ว่าอะไร แต่อยากจะชี้ว่าผู้วิจารณ์ยังศึกษาไม่ครบ ในทางพุทธจะพูดถึง 4 ตามที่พระธรรมปิฎกได้นำมากล่าวไว้เสมอ ๆ ว่าทางพุทธจะพูดถึงการพัฒนา 4 ด้าน คือ

- (1) พัฒนาทางกาย
- (2) พัฒนาทางจิต
- (3) พัฒนาทางสังคม
- (4) พัฒนาทางปัญญา

ถ้าสังเกตหลักทางพุทธสัณนิทก็จะเห็นว่าจะพูดถึง จิต กับ ปัญญา แยกออกเป็น 2 ข้อ เช่น จิตศึกษา กับปัญญาศึกษา หรือในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา จิตอยู่ในข้อสมาธิ แต่ถ้าผู้วิจารณ์ต้องการเอาปัญญาไปรวมไว้ในจิตโดยยุบเหลือ 3 คือ กาย จิต สังคม ผมก็ไม่ว่าอะไร เพราะไม่มีใครผูกขาดการตีความ เพียงแต่ต้องการบอกว่าทางพุทธนิยมพูดเป็น 4

4. เดิมองค์การอนามัยโลก นิยามคำว่าสุขภาวะ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม ผมก็รู้สึกมันขาดไป เพราะถ้าอธิบายแบบพุทธว่าความสุขคือ การหลุดพ้นจากความบีบคั้น 4 ประการ คือ บีบคั้นทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา (หลุดพ้นจากความบีบคั้นของความไม่รู้) จะมีความสมบูรณ์กว่า ต่อมาเมื่อองค์การอนามัยโลกมีมติให้เติมคำว่า spiritual well-being หรือสุขภาวะทางจิตวิญญานเข้าไปด้วย ผมก็ดีใจว่าคราวนี้ครบสมบูรณ์ทั้งตามพุทธและตามศาสนาอื่นๆ เพราะ spiritual จิตวิญญาน หรือจิตสูงนั้นหมายถึง ความดี การลดความเห็นแก่ตัว การเข้าถึงสิ่งสูงสุด สิ่งสูงสุดทางพุทธคือ พระนิพพาน หรือปัญญาหรือวิชา ศาสนาอื่นหมายถึงพระเจ้า เป็นเจ้า

ผมจึงอธิบายสภาวะทางจิตวิญญาณว่าเป็นสภาวะที่เกิดจากความดี การลดความเห็นแก่ตัว การมีปัญญา ตรงนี้แหละครับ ที่ตรงผู้วิจารณ์ว่าผมสับสน ผมจะไม่ไปว่าผู้วิจารณ์เองนั่นแหละสับสนแบบปากตลาดหรือขาดความเมตตา แต่ผมอยากเสนอว่าให้ช่วยกันศึกษาให้ละเอียด เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและต้องปฏิบัติจนเกิดผล (ปฏิเวธ) ด้วย จึงจะเข้าใจ

ศาสนานั้นเน้นที่การเรียนรู้ การปฏิบัติและการได้รับผลดีจากการปฏิบัติ (ปฏิเวธ) ไม่เหมือนทางโลก ที่เน้นความรู้นอกตัวแล้วก็เอาไปไว้อวดกัน บลัฟกัน โดยไม่เกิดการพัฒนาอย่างประณีตในจิตใจของตนเอง

ข้อ 4 นี้จะพูดว่าสภาวะทางปัญญา ก็ได้ แต่คำว่าปัญญาในทางพระพุทธศาสนามีความหมายจำเพาะ ต่างจากปัญญาที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปอย่างคาดคั้นและมีความลึกที่ต่างจากคำว่า intellect ในภาษาอังกฤษ คำว่าสภาวะทางจิตวิญญาณมีความแปลกใหม่ กระตุ้นให้คิด ตีความหมายได้ทั้งในทางพุทธ ทางสากล และทางศาสนาอื่น

ผมไม่ติดใจหรือมีความเป็นเจ้าเข้าเจ้าของอะไร กระบวนการปฏิรูประบบสุขภาพเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติจึงไม่อยู่นิ่งตายตัว แต่ขยับเขยื้อนงอกงามออกไปตามธรรมชาติ วิถีทางพุทธไม่ได้อยู่ที่คำใดคำหนึ่งแต่อยู่ที่ทำที่ วิชิต วิจิ และกรรม ที่ประกอบด้วยความเมตตา เรียนรู้ แต่งเติม เสริมต่อ เสมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านสาขาผลิดอกออกใบ ไม่ใช่การริดรอนถอนโคน

คุณหมอบรรจบ ชุณหสวัสติกุล ผู้วิจารณ์ก็เปรียบเหมือนลูกศิษย์ที่ผมมีความเมตตา เช่นเดียวกับศิษย์อื่น ๆ ขอท่านทั้งหลายจงมีเมตตาต่อเธอ ขอให้เจริญในธรรม ศึกษาและปฏิบัติให้รู้ยังปรับทำที่ วิชิต และวิจิในแนวพุทธ เพื่อสร้างสรรค์โลกให้งดงาม

การปฏิรูประบบสุขภาพเป็นกระบวนการทางศีลธรรมที่เปิดกว้าง จากการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์ทั้งหมดเป็นนิรันดร์

ขอจงมีเมตตาต่อกันและกัน

วัดญาณเวศกวัน ต.บางกระทิก
อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๔

เจริญพร คุณหมอ เพื่อโปรดทราบ

เรื่องกรอบความคิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "สุภาพดี" มีข้อควรพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับคำว่า "จิตวิญญาณ"

เท่าที่อาตมาพอจะทราบหรือระลึกได้ คำว่า "จิตวิญญาณ" นี้ เป็นคำที่ปรุงหรือจัดสรรหรือประกอบขึ้นใหม่ ไม่นานนัก ด้วยความพยายามที่จะสื่อความหมายที่ลึกซึ้งอย่างหนึ่ง ซึ่งรู้สึกกันว่าไม่มีคำใดที่เราใช้กันอยู่ในภาษาไทยเวลานี้ที่จะสื่อได้ โดยเฉพาะเมื่อจะแปลคำฝรั่งว่า spiritual และ spirituality

คำว่า "จิตวิญญาณ" ที่ประกอบขึ้นนี้ โดยทั่วไปนับว่าช่วยสื่อความหมายที่ต้องการได้ดีพอสมควรทีเดียว อย่างน้อยก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่าหนักแน่นลึกซึ้งมากขึ้น ในขณะที่เรารู้สึกว่ายังหาคำที่ตรงแท้ไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่จะใช้อย่างยุติหรือเป็นทางการให้เป็นหลักฐานแนลงไป คำว่า "จิตวิญญาณ" นี้ ยังมีจุดอ่อนหรือข้อท้วงติงที่ควรพิจารณาแก้ไขให้ลุล่วงหลายอย่าง โดยเฉพาะ

- "จิตวิญญาณ" เป็นคำที่ยังไม่ยุติเป็นหลัก หรือเป็นทางการ
- "จิตวิญญาณ" ที่มีวงเล็บว่า (มโนธรรม) นั้น สองคำนี้ มีความหมายไม่เหมือนกัน มโนธรรม เป็นเรื่องของความสำนึกในเรื่องดี-ชั่ว ถูก-ผิด ที่จะปฏิบัติออกมาภายนอก แต่จิตวิญญาณเน้นด้านความรู้สึกที่เข้าถึงภาวะทางจิตที่ดื่มด่ำลึกซึ้งลงไปภายใน
- อย่างที่กล่าวแล้วว่า "จิตวิญญาณ" เป็นคำที่ประกอบขึ้นใหม่ ทั้งคำว่า "จิต" และ "วิญญาณ" ที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนี้ เป็นคำศัพท์ที่เรานำมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งแต่ละคำมีความหมายสมบูรณ์ในตัวของมันเอง มีแต่ใช้แยกต่างหากกันหรือใช้แทนกัน ไม่ใช่รวมต่อกันอย่างนี้

ข้อสำคัญในกรณีนี้ก็คือ การที่คำว่า "จิตวิญญาณ" สื่อความหมายที่เราต้องการนั้น เป็นเรื่องของความรู้สึก และคำอื่นที่ว่าไม่สื่อความหมายที่ต้องการก็เป็นเรื่องของความรู้สึก (ของคนสมัยนี้) จึงอาจจะเป็นไปได้ว่า ในสมัยอื่น (เช่นสมัยโบราณ) คำอื่นอาจเคยสื่อความหมายลึกซึ้งที่เราต้องการ ดังนั้นอาจจะต้องค้นหาด้อยคำตัวจริงในภาษาไทย ที่ความหมายของตัวมันเองตรงกับความหมายที่เราต้องการโดยไม่ขึ้นต่อความรู้สึกของคนสมัยนี้ (=คำที่มีความหมายตรงกับความต้องการของเรา แต่คนสมัยนี้ไม่มีความรู้สึกว่ามันสื่อความหมายที่ต้องการ)

ที่จริงคำว่า "จิต" และคำว่า "วิญญาณ" แต่เดิมแท้ๆ มีความหมายใกล้เคียงกันมาก ในภาษาบาลีถือว่าเป็นไวยากรณ์กัน บางทีก็ใช้แทนกันได้ การนำมาพูดต่อกันเป็นจิตวิญญาณ จึงเป็นการใช้คำซ้ำ คำซ้อน หรือคำซ้ำซ้อน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในภาษาไทยมีการใช้คำซ้อน หรือคำซ้ำซ้อน หรือคำคู่ หรือหาคำสร้อยมาเติมกันไม่น้อย เพื่อให้รู้สึกว่ามีความหมายหนักแน่นลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น รุ่งโรจน์ สว่างไสว เรืองรอง พร้อมเพรียง ครบครัน เน้นย้ำ (หลายท่านอาจจะหาคำคู่ หรือคำซ้อนที่ชัดเจนดียิ่งกว่านี้ได้) ลักษณะนี้อาจเป็นความนิยมในภาษาไทยเนื่องจากเรามักใช้คำพยางค์เดียว ซึ่งในหลายกรณีรู้สึกว่าสั้นไป จึงชอบพูดซ้ำหรือซ้อนให้ได้ความรู้สึกหนักแน่นขึ้น

คำว่า "จิต" นั้น เป็นคำ(มาจาก)ภาษาบาลี ซึ่งเดิมเป็น "จิตฺต" มีสองพยางค์ เราเอามาลดรูปเหลือพยางค์เดียว เป็น "จิต" แต่มีบ่อยครั้ง เราอยากพูดให้หนักแน่น ก็เอาคำว่า "ใจ" ซ้อนเข้าไปเป็น "จิตใจ" ทั้ง "จิต" และ "ใจ" ก็คือคำเดียวกัน (จิต มาจากบาลี ใจ เป็นคำไทย) อาจเป็นไปได้ว่าเดิม "จิตใจ" ให้ความรู้สึกลึก

ซึ่งพอ แต่มาถึงปัจจุบันให้ความหมายที่คนสมัยนี้ไม่รู้สึกลึกซึ้งซึ่งพอ เราหันไปเอาคำว่า "จิต" กับ "วิญญาณ" ซึ่งมาจากบาลีทั้งคู่มาซ้อนกัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าคำ "จิตวิญญาณ" อาจให้ความหมายที่คนสมัยนี้หลายท่านรู้สึกว้าลึกซึ่งตรงกับความต้องการจริง แต่อาจก่อปัญหาใหม่ เนื่องจากทั้งสองคำเป็นคำมาจากภาษาบาลีด้วยกัน ความซ้อนนั้น อาจกลายเป็นความสับสน เพราะไปติดกันในภาษาเดิม ทำให้เกิดความยุ่งยากในเวลาศึกษาหาความรู้ทางวิชาการบางด้าน บางระดับ หรือกว้างออกไป จึงน่าจะเหมาะที่จะนำมาใช้กันเสมือนเป็นคำที่ลงตัวเป็นหลักหรือเป็นทางราชการ แต่ตรงข้ามน่าจะเตรียมป้องกันความสับสนไว้ก่อนแต่ต้น

อีกประการหนึ่ง เนื่องจาก "จิตวิญญาณ" เป็นคำที่ปรุงหรือประกอบขึ้นใหม่ ยังรู้เข้าใจกันในวงแคบหรือเฉพาะกลุ่ม และคำที่เอามาประกอบ ก็มีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนอยู่แล้ว เช่น คนไทยจำนวนมากคิดว่า "วิญญาณ" หมายถึง ภูตผี เป็นต้น พอเอามารวมกันอย่างนี้ คนทั่วไปอาจจะงง สับสน หรือเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อน อย่างน้อยก็พราๆ มั่วๆ จึงน่าจะเหมาะที่จะนำมาใช้ในเอกสารที่เป็นสาธารณะ

ส่วนการที่จะใช้คำนั้นคำนี้หรือคำไหน ไม่ใช่เป็นปัญหาว่าเป็นคำของศาสนาใด เพราะคำเหล่านี้เรานำมาใช้เป็นคำภาษาไทยไปแล้ว และคำไทยในระดับวิชาการแต่เดิมมาก็เป็นคำมาจากพระพุทธศาสนาเป็นธรรมดา ข้อสำคัญอยู่ที่ความถูกต้อง เข้าใจชัดเจน และความแม่นยำทางปัญญา (คำในภาษาอังกฤษไม่น้อยมาจากหรือใช้มาในศาสนาคริสต์บ้าง ศาสนากรีก-โรมันโบราณบ้าง เป็นต้น ใช้กันจนเป็นสามัญ ก็ไม่ได้มัวคิดเกี่ยงกัน และวงการศาสนาอื่นที่มาเผยแพร่ในเมืองไทย ก็มักมาเลือกเอาคำจากภาษาบาลีไปใช้) ถ้าต้องการปัญญา ก็ต้องเอาที่ความถูกต้อง และความถูกต้องทางปัญญานี้ก็ต้องการความหยั่งรู้ลึกลงไปถึงภูมิหลัง รากเหง้าและต้นตอด้วย

คำไทย โดยเฉพาะในระดับวิชาการของเรา เป็นคำจากภาษาบาลี ที่ใช้สืบมาในพระพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อคนไทยเห็นห่างจากการศึกษาพระพุทธศาสนา แต่เรายังใช้คำไทยเหล่านั้นอยู่ ความหมายของคำเหล่านั้นก็คลาดเคลื่อนหรือเพี้ยนออกไปไกลขึ้นๆ จนเกิดความสับสนและกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาปัญญาในสังคมไทย กลายเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในสังคมไทย รวมทั้งในวงวิชาการไทย

คำว่า "จิต" และคำที่เกี่ยวกับจิต เป็นตัวอย่างของความพรา้มั่วสับสนในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อไปสัมพันธ์กับคำศัพท์ทางวิชาการของตะวันตก เลยกลายเป็นความสับสนซับซ้อน

ขอยกตัวอย่างง่ายๆ คำว่า "อารมณ์" ซึ่งเป็นคำจากบาลี หมายถึง สิ่งที่ถูกรับรู้ ไม่ว่าทางตา หู จมูก ลิ้น กาย หรือใจ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งต้องกาย และเรื่องที่รู้-นึก-คิดในใจ ต่อมาในภาษาไทย คนรู้เข้าใจความหมายแคบลง กลายเป็นความรู้สึก หรือสภาพจิต จนไปคล้ายกับคำฝรั่งว่า emotion ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของจิตใจ

ที่นี่ ในวงการการศึกษาสมัยใหม่ ที่เราเล่าเรียนวิชาศึกษาศาสตร์แบบตะวันตก เมื่อพบกับ progressive education ที่เขาพูดถึง development ๔ ด้าน คือ physical, mental, emotional, social คนไทยก็ได้แปลกันมาว่า พัฒนาการ ทางกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ และทางสังคม

ถ้าวิเคราะห์ดู ก็จะเห็นปมปัญหา ๒ อย่าง คือ

๑. เกิดความซ้ำซ้อน และแคบหรือไม่เพียงพอในคำแปลภาษาไทย
๒. คำแปลภาษาไทย ไม่ตรง และไม่ครบตามคำเดิมในภาษาอังกฤษ

ในข้อ ๑. คำว่า "อารมณ์" ก็มีความหมายแคบและคลาดเคลื่อนมาก่อนขั้นหนึ่งแล้ว คือคลาดจาก sense-objects และ mind-object เพี้ยนมาเป็น emotion และเมื่ออารมณ์กลายเป็น emotion แล้วก็เป็น

เพียงส่วนหนึ่งของจิต คือสภาพจิต เช่น รัก โกรธ ฯลฯ จึงกลายเป็นว่า คำแปลว่า ทางจิตใจ กับทางอารมณ์ นั้น ซ้ำซ้อนกัน

ส่วนด้านภาษาอังกฤษ เมื่อ mental มาคู่กับ emotional คำว่า mental หมายถึง intellectual (ซึ่งพวกนัก progressive education ก็ใช้ intellectual เป็น alternative term สำหรับ mental) เพราะฉะนั้น ถ้าจะให้ถูกต้อง พัฒนาการ ๔ ด้าน น่าจะแปลว่า (พัฒนาการ) ทางกาย ทางปัญญา ทางจิตใจ และทางสังคม นี่ก็คือคำแปลแบบไทยขาดหายไปทางหนึ่ง ไม่ครบตามเดิมของฝรั่ง

ครั้นมาไม่นานนี้ นักวิชาการไทยบางท่าน คงจะเห็นว่า พัฒนาการ ๔ ด้านที่พูดกันมาว่า ทางกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ และทางสังคม นั้นไม่เพียงพอ จึงเติมทางปัญญาเข้ามา ดังที่เคยได้ยินทางวิทยุ เป็น (พัฒนาการ) ทางกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ ทางสติปัญญา และทางสังคม กลายเป็นความซ้ำซ้อนในความสับสน

หันมาพูดถึงคำว่า "จิต" ตามความหมายเดิมของศัพท์ที่เป็นคำบาลี และเราเรียนมาจากพระพุทธศาสนา

พุทธศาสนาংশีวิตเป็นที่ประชุมหรือประกอบขึ้นด้วยรูปธรรม และนามธรรม (พูดแบบไทยว่า กายกับใจ) แต่ถือว่าเป็นองค์รวม ขององค์รวม ๒ อย่าง ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว จึงเรียกเป็นคำเอกพจน์คำเดียว (แต่มี ๒ ศัพท์ประกอบกัน) ว่า "นามรูป" (บาลีเป็นเอกพจน์ว่า "นามรูป")

จากองค์รวมหรือองค์ประกอบ ๒ อย่างนี้ ก็แยกส่วนย่อยออกไปได้หลายระดับ แล้วแต่จะต้องการความชัดเจนแ่งไหนแค่ไหนในกรณีนั้น เช่น อาจแยกเป็น ชันธ ๕ (กอง หรือหมวด หรือส่วนทั้ง ๕) คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ในกรณีนี้แยกแบบชันธ ๕ อย่างนี้ ด้านรูปธรรมยังพูดรวมๆ ไว้ ไม่แยกย่อย แยกย่อยเฉพาะด้านนามธรรม เป็น ๔ อย่าง คือ เวทนา (ความรู้สึกสุข-ทุกข์-ไม่สุขไม่ทุกข์) สัญญา (การจำหมาย จำได้หมายรู้ เรียกเก็บข้อมูล) สังขาร (กระบวนการคิดปรุงแต่ง) วิญญาณ (การรู้ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่ปรากฏ)

ในการแยกแบบชันธ ๕ นี้ เมื่อพูดอย่างเคร่งครัด วิญญาณ ตรงกับคำว่า "จิต" ส่วนเวทนา สัญญา และสังขาร เป็นอาการและคุณสมบัติเป็นต้นของจิต เรียกว่าเจตสิก (แปลว่า สิ่งที่เกิดร่วมกับจิต หรือส่วนประกอบของจิต) ถ้าพูดว่าด้านจิต หรือด้านจิตใจ ก็คือพูดรวมทั้ง ๔ อย่างนี้ (เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ)

มีข้อสังเกตว่า ในการแยกส่วนอย่างนี้ ปัญญา รวมอยู่ในข้อสังขาร (กระบวนการคิดปรุงแต่ง) ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยๆ มากมาย (อภิธรรมแยกเป็น ๕๐ อย่าง) คืออยู่ในด้านจิตใจ ที่คู่กับด้านร่างกาย

ดังนั้นจึงพูดถึงชีวิตของมนุษย์สั้นๆ ว่า มีด้านกาย กับด้านจิต หรือด้านจิตใจ

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์หรือแยกส่วนแบบนี้ เป็นการมององค์ประกอบของชีวิตตามธรรมชาติของมันเป็น "ชีวิต" ประกอบด้วยอะไรบ้าง เหมือนดูส่วนประกอบของรถที่จอดอยู่ คือดูตัวรถเอง

แต่ในกรณีที่เป็น "การดำเนินชีวิต" คือการบริหารและพัฒนาชีวิต เพื่อให้เป็นอยู่และดำเนินไปด้วยดีในโลก หรือท่ามกลางสิ่งแวดล้อมซึ่งชีวิตจะอยู่ได้และอยู่ดีต้องมีการเรียนรู้ (ศึกษา) รวมทั้งปรับตัว และปรับปรุงตัวตลอดเวลา พุทธศาสนาแยกส่วน "การดำเนินชีวิต" นี้ ออกไปเป็น ๓ ด้าน คือ

๑. การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ด้วยอินทรีย์ต่างๆ และกายวาจา พร้อมทั้งฝึกหัดพัฒนาปรับตัวในด้านนี้ เรียกว่า ศีล

๒. ความตั้งใจ แรงจูงใจ ความรู้สึก คุณสมบัติ และอาการความเป็นไปต่างๆ ภายในจิตใจ ที่อยู่เบื้องหลังการติดต่อสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกายแสดงออกเป็นพฤติกรรมต่างๆ ทั้งหมดนี้เป็นด้านจิต ซึ่งก็

ต้องมีการฝึกพัฒนาปรับตัวให้ดียิ่งขึ้น เรียกสั้นๆ ว่า สมาธิ

ด้านจิตใจ หรือด้านที่ต้องใช้สมาธินี้ แยกย่อยโดยอนุโลมให้คนสมัยใหม่เข้าใจง่ายขึ้น เป็น ๓ ด้านย่อย คือ

- ก) คุณสมบัติ หรือคุณภาพ ด้านความดี ความชั่ว กิเลส และคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรัก ความโกรธ ความอยากได้ ความเห็นแก่ตัว ความมีเมตตา กรุณา หิริ โอตตัปปะ ความริษยา มุทิตา ศรัทธา เป็นต้น
- ข) สมรรถภาพ และประสิทธิภาพของจิตใจ เช่น ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นมั่นคง ความเพียรพยายาม ความขยัน ความอดทน ความยับยั้งชั่งใจ การบังคับควบคุมตนได้ ความแน่วแน่ สติ สมาธิ เป็นต้น
- ค) สภาพจิต หรืออาการของความสุข ความทุกข์ เช่น ความชุ่มมัวเศร้าหมอง ความเครียด ความร่าเริงใจ ความร่าเริง สดชื่น เบิกบาน ผ่องใส ความอิมใจ ความปลาบปลื้มใจ ความสุข เป็นต้น

๓. ความรู้ ความเข้าใจ การหยั่งรู้ การรู้เข้าใจสิ่งนั้นๆ ตามที่มันเป็น การมองเห็นความจริงของสิ่งทั้งหลาย โดยอาการต่างๆ เช่นว่า คืออะไร เป็นอย่างไร ประกอบด้วยอะไร เกิดจากอะไร เป็นมาอย่างไร เพราะเหตุใด สัมพันธ์กันอย่างไร เป็นเหตุปัจจัยแก่กันอย่างไร มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อย่างไร จะนำไปใช้จะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร จะทำอะไรอย่างไรต่อไป เป็นต้น เรียกสั้นๆ ว่า ปัญญา

ในการวิเคราะห์หรือแยกส่วนของ "ชีวิต" แบบแรก ถือว่าปัญญาเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ประกอบอยู่กับจิตใจ

แต่ในการแยกหรือจำแนก "การดำเนินชีวิต" ปัญญาถูกแยกออกมาเป็นด้านหรือแดนหนึ่งต่างหาก เพราะปัญญาเป็นตัวเชื่อมโยงมนุษย์ให้เข้าถึงสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวง หรือโลกทั้งหมด (เชื่อมต่อกับธรรมชาติทั้งหมด) รวมทั้งให้ปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินชีวิตหรือการที่จะเป็นอยู่อย่างดี ซึ่งต้องมีการเรียนรู้ ปรับตัว ฝึกหัด พัฒนาตัวอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่คุณสมบัติอย่างอื่นของจิตใจเป็นเรื่องของชีวิตนั้นๆ เอง ซึ่งจะต้องพัฒนาให้เป็นฐานปฏิบัติการที่ดีของปัญญา

การเป็นอยู่-ดำเนินชีวิต ทั้งหมด ทั้งด้านติดต่อสัมพันธ์กับโลกหรือสิ่งแวดล้อม เช่น พฤติกรรม การแสดงออกต่างๆ และด้านความเป็นไปของจิตใจ ต้องอาศัยปัญญาขึ้นมา บอกช่องทาง และเป็นไปได้ภายในของเขตของความรู้เข้าใจหรือปัญญานั้น ต้องอาศัยปัญญามาช่วยขยายขอบเขตให้เคลื่อนไหวแสดงออกมีพฤติกรรมพูดทำอะไรๆ ได้ กว้างขวางลึกซึ้งซับซ้อนและได้ผลมากขึ้น ต้องอาศัยปัญญาเป็นตัวปรับแก้ (เช่น เห็นคนอื่นหน้าบึ้ง ไม่รู้เข้าใจ ไม่ใช่ปัญญา ก็ไม่พอใจ โกรธเขา แต่พอรู้เข้าใจว่าเขามีทุกข์มีความกังวล ปัญญามา ก็เปลี่ยนจากโกรธเป็นสงสาร) และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยให้เป็นอิสระ (เช่น เจออะไร ไม่รู้ว่าคืออะไร จะปฏิบัติต่อมันอย่างไร ก็อึดอัด ติดขัด บีบคั้น เกิดปัญหา เป็นทุกข์ แต่พอรู้ก็โล่ง ดับปัญหา พ้นทุกข์ทันที)

การเรียนรู้ ฝึกฝนปรับตัวพัฒนาตัวที่จะให้มีชีวิตอยู่อย่างดี คือศึกษา ๓ ด้าน = ไตรสิกขา นี้ ดำเนินไปด้วยกัน เป็นปัจจัยแก่กัน ประสานกัน ให้ชีวิตมีคุณภาพดียิ่งขึ้น เป็นอยู่ได้ดียิ่งขึ้น รวมเป็นระบบอันหนึ่งอันเดียว ชีวิตทั้งชีวิต หรือมนุษย์ทั้งคนจึงพัฒนาไปเป็นองค์รวม

การพัฒนาคนนี้ ใช้ศัพท์เฉพาะว่า "ภาวนา" เมื่อจะวัดผลการศึกษาที่เรียกว่าไตรสิกขานั้น จะแยกวัดผลตามการพัฒนาที่เรียกว่า ภาวนา ๔ ด้าน คือ

๑. พัฒนาการติดต่อสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้านวัตถุ เช่น ปัจจัย ๔ สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งเสพบริโภค

และสิ่งที่รับรู้ด้วยอินทรีย์ต่างๆ เรียกว่า กายภาวนา เป็นการพัฒนาด้านกาย

๒. พัฒนาการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น อยู่ร่วมกันด้วยดี เกื้อกูล ไม่เบียดเบียนกัน เรียกว่า สីลภาวนา เป็นการพัฒนาด้านพฤติกรรมกายวาจา

๓. พัฒนาสภาพจิต แรงจูงใจ คุณธรรม คุณสมบัติต่างๆ สมรรถภาพ และความสุข ความสดชื่น ว่องไว เบิกบานของจิตใจ เรียกว่า จิตตภาวนา เป็นการพัฒนาด้านจิต

๔. พัฒนาความรู้ความคิดความเข้าใจ เริ่มแต่การรับรู้ ดู ฟัง เป็นต้น ให้เกิดปัญญามองเห็นตามเป็นจริง คือตามที่สิ่งทั้งหลายมันเป็นของมัน จนถึงขั้นมีความรู้เท่าทันต่อสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ทำจิตใจให้เป็นอิสระหลุดพ้นจากกิเลสไร้ทุกข์และมีชีวิตเป็นอยู่ด้วยปัญญา เรียกว่า ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาด้านปัญญา

ถ้าผู้ใดพัฒนาเต็มทั้ง ๔ ด้านนี้แล้ว ก็เป็นภาววิตัตต์ เรียกว่า เป็นพระอรหันต์

มีจุดเน้นว่า การพัฒนาพฤติกรรมจะได้ผลดี ต้องมีการพัฒนาจิตใจเป็นฐานรองรับ จิตใจจะพัฒนาสมบูรณ์ จนมีความสุข พันทุกข์พ้นปัญหาได้จริง ต่อเมื่อพัฒนาปัญญาจนเกิดความเห็นแจ้งความจริง เพราะปัญญาเป็นตัวปรับแก้ และปลดปล่อยจิตใจให้เป็นอิสระ ทำให้จิตลงตัวมีดุลยภาพโดยสมบูรณ์ เป็นจิตใจไร้พรมแดน (วิมวริยาทิกตจิต) ถ้าจะใช้คำของตะวันตก ก็เป็นสุดยอดของ emotional intelligence และเป็น E.Q ที่สมบูรณ์

ถ้านำหลักที่ได้อธิบายนี้ มาใช้พิจารณาความหมายที่เขียนไว้ใน “(ร่าง) กรอบความคิด ระบบสุขภาพแห่งชาติ” ที่ว่า

“สุขภาพดี คือสภาวะที่สมบูรณ์ และเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ทั้งมิติทางจิตวิญญาณ (มโนธรรม) ทางสังคม ทางกาย และทางจิต...”

จะเห็นว่าที่เขียนไว้นี้ก็นับว่ามองได้กว้างทีเดียว แต่ยังขาดความชัดเจนในองค์ประกอบด้านปัญญา (ปัญญาถูกนำไปแทรกไว้ในด้านจิต) การใช้คำว่า “จิตวิญญาณ” คงมุ่งให้มีความหมายเชิงปัญญาด้วย แต่ปัญญาก็ไม่ออกมาชัดเจน และไปซ้ำซ้อนกับคำว่า “ทางจิต” ที่มีอยู่ท้ายสุดอีกด้วย

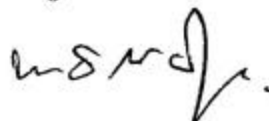
ปัญญานั้นขาดไม่ได้สำหรับการที่จะมีสุขภาพดี คนยังด้อยปัญญา ก็ยังมีโอกาสน้อยลงที่จะมีสุขภาพดี เพราะแก้ปัญหาไม่ได้ ถ้ามีปัญญาน้อย การมีสุขภาพดีจะเป็นแบบพึ่งพา ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกมาก ถ้ามีปัญญาแท้จริง ก็จะเป็นอิสระและมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ (spirituality ก็ดีมาก แต่ไม่เป็นหลักประกันให้มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ บางทีกลับทำให้มีปัญหาทางจิตลึกๆ)

ถ้าเปลี่ยนคำว่า “ทางจิตวิญญาณ” เป็น “ทางปัญญา” หรือถ้าไม่ใช่คำตรงอย่างนั้น จะใช้คำอื่นที่หมายถึงปัญญาก็ได้ ก็จะชัดเจนลงไปและครบถ้วนสมบูรณ์ (ส่วนคำว่า “มโนธรรม” คงไม่จำเป็น แต่ถ้าจะคงไว้ ก็อาจจะเขียนให้เป็นคำอธิบายส่วนหนึ่งของ “ทางจิต”)

ขอวิจารณ์เพิ่มอีกนิดว่า คำว่า “ทางสังคม” น่าจะต้องให้ความหมายที่ครอบคลุมเรื่องศีลธรรมด้วย (จะเห็นว่าของพระ คำว่า “ทางสังคม” ท่านใช้ว่า “ด้านศีล” จึงเป็น ๔ คือ ทางกาย ทางศีล ทางจิต ทางปัญญา)

อาตมาเขียนตอบมาอาจจะยืดยาวเกินไปเสียแล้ว จึงขอโอกาสจบ และขออนุโมทนาคุณหมอไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอเจริญพรโดยสาราณียธรรม

(พระธรรมปิฎก)

NEWS CLIPPING

Publication

มติชน

Date 1 ส.ค. 44

Column

นุชนัยฉีกซอง

Page A

สภาวะ

เรียน คุณนุชนัยที่นับถือ

ผมได้อ่านบทความวิพากษ์ "ร่าง กรอบความคิดระบบสุขภาพแห่งชาติ" ของคุณหมอบรรจบ พูนสวัสดิ์ติด ในมติชนรายวัน ประจำวันพฤหัสบดีที่ 19 กรกฎาคม 2544 ซึ่งไม่เห็นด้วยกับ สปรส.ที่ให้ความหมายของคำว่า "สุขภาพดี หมายถึง สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ" เพราะท่านเห็นว่า จิตและจิตวิญญาณนั้นเหมือนกัน ดังนั้น จึงควรมีเพียง 3 ข้อเท่านั้นคือ สุขภาวะทางกาย ทางจิต และทางสังคมเท่านั้นก็พอ

ผมในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง ซึ่งจะต้องได้รับผลกระทบเมื่อ "กรอบความคิดระบบสุขภาพแห่งชาติ" ได้ถูกบรรจุไว้ใน "พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ...." ซึ่งจะได้บัญญัติขึ้น ผมจึงขอแสดงความคิดเห็นด้วยสักระยะ

ผมเห็นด้วยกับ สปรส.ที่จำแนกสภาวะไว้ 4 ประการคือ

1. สุขภาวะทางกาย - ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย ฯลฯ
2. สุขภาวะทางจิต - มีความสุขเบิกบาน มีสติ สมานธิ ปัญญา ฯลฯ
3. สุขภาวะทางสังคม - อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง ฯลฯ และ
4. ทางจิตวิญญาณ - ได้ทำความดี และจิตใจสัมผัสจิตสุข ไม่เห็นแก่ตัว ฯลฯ

แต่ผมอยากให้เปลี่ยนความหมายในข้อ 2. และข้อ 4. ทั้งนี้ เพื่อให้ไม่สับสนอย่างที่คุณหมอบรรจบท่านสับสนว่า มันเหมือนกันทำไมต้องเขียนเพิ่มข้อ 4 เข้ามาด้วย คือข้อ 2. สุขภาวะทางจิต หมายถึง ไม่ให้คนเป็นบ้า ไม่ให้คนเป็นโรคจิต โรคประสาท ไม่ให้เครียด ไม่ฉ้อโกงทางเพศติด ฯลฯ ข้อ 4. สุขภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึง เพื่อให้เป็นผู้ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง มีศีล สมานธิปัญญา เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว

สำหรับผมแล้ว จิตกับจิตวิญญาณ ไม่เหมือนกัน เพราะโรคทางกายเช่นผมปวดท้อง และผมเป็นโรคทางจิตหรือโรคประสาท ผมต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาลเหมือนกัน แต่ถ้าผมมีอาการทางกาย มีความสุขทางจิตไม่เป็นบ้า และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แล้ว ผมมีโรคทางจิตวิญญาณ คือผมมีความโลภ ความโกรธ ความหลง และความเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง ผมจะต้องไปรักษาตัวที่ไหนกับใคร ผมจะทำอย่างไร

ผมว่า ถ้ามีการบัญญัติคำว่า "สุขภาวะทางจิตวิญญาณ" ไว้ใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติแล้ว ผมถึงว่าจะเป็นกฎหมายที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลที่สุด กฎหมายใดก็ตามถ้าเอาไว้ในร่างนี้แล้วสามารถใช้ได้ไปอีกร้อยปี หรือพันปีข้างหน้า ถือว่าเป็นกฎหมายที่ยอดเยี่ยมมาก บางทีในอนาคตลูกหลานของผมอาจจะไม่มีพร้อมทุกอย่าง ร่างกายไม่เป็นโรคอะไรเลย และสุขภาพจิตดีเยี่ยม ไม่มีใครเป็นบ้าเสียสติคนสังคมก็สงบ แต่พวกเขากลับยังเห็นแก่ตัว มีโรคใจโกรธ หลง และพวกเขายังขาดอะไรสิ่งเหล่านี้ เขาก็จะไปศึกษาเพื่อทำความเข้าใจคำว่า "สุขภาวะทางจิตวิญญาณ" นั้นเป็นอย่างไร มนุษย์พันธุ์ใหม่ที่จะประเสริฐก็จะเกิดขึ้นในบ้านเราและในโลก

ด้วยความเคารพ
พริตฤกษ์ รินลา

ตอบ- ผมเห็นด้วยกับ สปรส.ที่วางกรอบ สุขภาพดีทั้งกายใจ ครอบคลุมไว้ทั้ง 4 ขอบ คือสุขภาพทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาพทางจิตวิญญาณ

สุขภาพดี ทางกาย และใจ เป็นพื้นฐาน สุขภาวะที่ต้องการของบุคคล ถ้าปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต จิตวิญญาณของคนในสังคมก็จะมีสุขภาพดี เอื้ออำนวยให้สุขภาพทางสังคมดีไปด้วย

เขียนคลุมให้ครบ ทั้งสุขภาพบุคคลและสุขภาพสังคม อย่างนี้ดีแล้วครับ สำคัญอยู่ที่แบบวิธีการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่เขียนว่าจะทำกันอย่างไร ดังนั้นค่างหากที่จะต้องช่วยกันคิดให้มากๆ และแย้งกันให้หนักๆ เข้าไว้

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน วันพฤหัสบดีที่ 19 กรกฎาคม 2544

**พิจารณา'สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และจิตวิญญาณ'
รุ่มรวยอักขระ สารสับสน
คำวิพากษ์ "(ร่าง) กรอบความคิดระบบสุขภาพแห่งชาติ"**

ในระยะเวลาครึ่งปีที่ผ่านมา ผู้รักสุขภาพทั้งหลายจะได้ยินประโยคใหม่ๆ ว่าด้วยความหมายของ "สุขภาพ" ซึ่งเริ่มมีการแตกประเด็นออกไปจากเดิมที่ว่า สุขภาพดีหมายถึงการไม่เจ็บไม่ป่วย แต่ความหมายใหม่ที่ได้รับการยอมรับอย่างถึบเพิ่มขึ้นทุกอณูของวงการสัมมนาและวงการข้อมูลข่าวสารทางสุขภาพก็คือความหมายใหม่ที่ว่า "สุขภาพดี หมายถึง สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ(มโนธรรม)"

ผู้ที่อยู่เบื้องหลังของประโยคใหม่นี้ คือ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ(สปรศ.) นั่นเอง องค์การนี้เป็นเจ้าภาพในการจัด "(ร่าง)กรอบความคิดระบบสุขภาพแห่งชาติ" นับเป็นท่วงท่าใหม่ขององค์กรภาครัฐที่หันมาฟังเสียงประชาชนกันอย่างจริงจัง

ก่อนอื่นใครก็ตามเมื่อได้ยินประโยคนี้ คงต้องสงสัยว่านิยามของสุขภาพะ ทำไม่ต้องมีถึง 4 ประมวลด้วยกัน และ 2 ใน 4 ประมวลเหล่านี้ มีค่าที่ต่างกันอย่างไรที่จะเข้าใจได้ คือ คำว่า "ทางจิต" และคำว่า "ทางจิตวิญญาณ" 2 ประมวลนี้แตกต่างกันอย่างไร

น่าจะดีกว่าที่ "(ร่าง)กรอบความคิดฯ" ที่ สปรศ.ซึ่งเป็นผู้ตั้งโจทย์ขึ้นมาเอง ไม่ได้นิยามศัพท์ไว้ แต่เพื่อไขว่คว้าหาข้อไปก็เจอไปสเตอร์แผ่นหนึ่งของ สปรศ.จำแนกสุขภาพไว้ว่า

ทางกาย-ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่เจ็บป่วย ไม่พิการ มีปัจจัยในการดำรงชีวิตที่พอเพียง

ทางจิต-มีความสุขเบิกบาน มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา ใจสบาย ไม่เครียด ไม่เบียดเบียน

ทางสังคม-อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี ครอบครัวยุบอุ่น ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง มีความเสมอภาค และสมานฉันท์

ทางจิตวิญญาณ-ได้ทำความดี และจิตใจสัมผัสกับความปิติสุข มีศาสนาหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมีความเชื่อเพื่อลดความเห็นแก่ตัว

เห็นดังนั้นแล้วให้เกิดความรู้สึกเป็น 2 ด้าน

ด้านหนึ่งชื่นชม ชื่นชมในหลักคิดที่องค์กรนำหน้าทางการแพทย์หันมาให้ความสำคัญไม่เฉพาะความสุขสบายทางกายเนื้อของผู้คน แต่ให้ความสำคัญทางใจแก่ความสุขทางจิตใจด้วย แถมความหมายทางจิตของ สปรศ.ไม่ได้หมายถึงความหมายทาง "จิตเวช" ตามคำร่ำฟุ้งแบบเก่า แต่เป็นจิตในความหมายที่ลึกซึ้งแห่งพุทธศาสนาด้วย เพราะได้ระบุไว้ถึงความคิด สติ และปัญญา ซึ่งเป็นหลักเบื้องต้นของพุทธศาสนาเอาไว้(ศาสนาอื่นมีเพียงเรื่องของศีล และสมาธิเท่านั้น ดังคำปาฐกถาธรรมของสังฆา นารายณ์ โกเอ็นก้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 28 มี.ค.2544) สปรศ.ยังให้น้ำหนักในมิติทางสังคมด้วย ทำให้เห็นว่าบุคคลจะสุขได้ มิใช่ด้วยตนเองอย่างเดียว

โคด แต่มีปฏิสัมพันธ์อย่างแยกกันไม่ได้กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

①

ด้านสองสับสน ประโยคนี้ของ สปรศ.ออกจะรุ่มรวยอักขระ แต่สับสนทางสาระอยู่ไม่น้อย เพราะได้ใช้คำว่าจิต และคำว่าจิตวิญญาณออกมาเป็น 2 อย่าง ท่านพูดอย่างนี้แสดงว่าท่านเห็นว่าจิตนั้นเป็นคนละอย่างกับวิญญาณ ความจริงทั้งสองคำนี้เป็นคำในภาษาบาลีที่เรานำมาใช้ในภาษาไทย เมื่อเป็นคำในภาษาบาลีก็ย่อมเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นธรรมดา และ สปรศ.ก็ได้ใช้ความหมายของ "จิต" ด้วยคุณสมบัติที่มีศีล สมาธิและปัญญา อันเป็นหลักของพุทธศาสนาอยู่แล้ว จำเป็นอยู่เองที่ต้องตีความคำ 2 คำที่เป็นปัญหานี้ ด้วยความหมายทางพุทธศาสนาต่อไป

ในเรื่องนี้ อ.ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิธรรมท่านหนึ่งให้ทรรศนะไว้ว่า "ถ้าจะตีความความหมายในทางพระพุทธศาสนาแล้วก็น่าจะใช้คำว่า "จิต" หรือ "วิญญาณ" คำใดคำหนึ่งเพียงคำเดียว ไม่น่าจะต้องมีคำว่า "จิตวิญญาณ" อีก ท่านบอกว่าคำว่า "จิต" และคำว่า "วิญญาณ" นั้นเป็นคำพูดถึงธรรมชาติอันเดียวกัน เพราะมีข้อความปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก(กัมมวิภังคสูตร) ความว่า "ถามว่าชื่อว่า จิต ย่อมมีในสมัยนั้นเป็นไหนๆ ตอบว่า "จิต มโน มานสะ หทัย ปิณฑะ มโน มนยตนะ มนินทริย วิญญาณ วิญญาณขันธ มโนวิญญาณธาตุอันเกิดจากธรรมที่มีผัสสะเป็นต้นกำเนิด มีชื่อว่าจิตย่อมมีในสมัยนั้น" ดังนี้

ใน วิสุทธิมรรค(ขันธนิเทศ) ท่านก็กล่าวไว้อย่างนี้ว่า "วิญญาณ จิต มโน อดุโต เอก" แปลว่า "คำว่า วิญญาณ จิต มโน ว่าโดยสภาวะก็เป็นอันเดียวกัน" ดังนี้

จากหลักฐานคำราทางพระพุทธศาสนาที่ออกมาแสดงนี้ นอกให้ทราบชัดเจนว่า จิตและวิญญาณ เป็นอย่างเดียวกัน เพียงแต่ใช้ในคำวาทะกันเท่านั้น

ในเมื่อ สปรศ.อ้างถึงจิต เหมือนจะอิงองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา แลกลับจำแนกอีกชนิดหนึ่งเป็นจิต วิญญาณว่าเป็นคนละอย่างกัน ย่อมเป็นความเข้าใจไม่ตรงกับหลักฐานทางคำราพุทธศาสนา อย่างนี้แล้ว ก็สุดวิสัยที่จะให้คนอ่านเข้าใจได้ว่า "ภาวะที่เป็นสุขทางจิต, ภาวะที่เป็นสุขทางจิตวิญญาณ" ที่พูดถึงนั้นเป็นอย่างไร ย่อมมีผลกระทบไปถึงความเชื่อถือในสิ่งที่รัฐจัดดำเนินการอยู่เป็นธรรมดา

ยิ่งไปกว่านั้นถ้าวิเคราะห์ลึกเข้าไปในความหมายของ "สุขภาวะทางจิต" และ "สุขภาวะทางจิตวิญญาณ" ที่ สปรศ.เสนอไว้ในไปสเตอร์ก็ยิ่งจะเห็นความสับสนทางสาระมากเข้าไปอีก เช่นเสนอว่า "ทางจิตคือมีความสุข เบิกบาน..." และเสนอว่า "ทางจิตวิญญาณ คือ...จิตใจสัมผัสความปิติสุข..." เช่นนี้แล้วทางสองอย่างย่อมมิใช่ความหมายเดียวกันหรือ? ทำไมจะต้องแยกออกเป็น 2 ประมวลด้วยเล่า?

(๑) สปรัส.เสนออีกว่า "ทางจิต คือ...มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา..." ซึ่งแท้ที่จริงบุคคลจะมีได้ก็เพราะการมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว แล้วก็ยังเสนออีกข้อหนึ่งเข้าไปอีกว่า "ทางจิตวิญญาณ คือ... มีศาสนาหรือเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ..." เช่นนี้แล้ว ย่อมเห็นได้ว่า อันจิตและจิตวิญญาณนั้นแท้ที่จริงก็คือสิ่งเดียวกัน ด้วยเหตุใดๆที่ สปรัส.จะต้องแยกออกมาเป็น 2 ปริณชานให้ยุ่งยาวความต่อไปด้วยเล่า

อนึ่ง พังรุไว้ว่า ในทางพุทธศาสนาไม่เคยมีที่ใดที่จะใช้คำว่า "จิตวิญญาณ" เป็นสองคำคู่กันเช่นนี้ แท้ที่จริงคำนี้จะจะเป็นคำใหม่ ดังที่ ศ.น.พ.ประเวศ วะสี ให้สัมภาษณ์ไว้ในมติชนรายวัน เมื่อวันที่ 10 ก.ค.2544 ว่า "คำนี้เป็นคำใหม่ แปลว่า มาจากภาษาอังกฤษว่า Spiritual Health แท้ที่จริงคำนี้คือความสุขที่เกิดจากความดีและลดความเห็นแก่ตัวลง ทำให้เกิดปัญญา" ครั้นนี้ต้องขอประทานโทษ อ.ประเวศที่เคารพอีกด้วยว่า ซึ่งท่านอธิบายเท่าไรก็ยังไม่ทำให้สับสนต่อไปอีกมากเท่านี้

เพราะคำว่า "...ลดความเห็นแก่ตัวลง" ได้ถูก สปรัส.กำหนดไว้เป็นความหมายของ "จิตวิญญาณ" ส่วนคำว่า "...เกิดปัญญา" ก็ถูก สปรัส.กำหนดไว้เป็นความหมายของ "จิต" เห็นไหมครับว่า เรากำลังทำเรื่องง่ายให้เป็นเรื่องยาก ทำสิ่งที่เรียกว่า "จิต" หรือ "วิญญาณ" ซึ่งก็คือสิ่งเดียวกันในพุทธศาสนา มาแบ่งให้เป็นสอง เพียงเพราะแปลมาจากฝรั่งเท่านั้นเอง

เคยมีแพทย์จากกรมสุขภาพจิตท่านหนึ่งอธิบายกับผมถึงสาเหตุที่ทำให้ไม่ดีขึ้น องค์กรแพทย์ภาครัฐจึงมักเอ่ยถึงคำว่า "กาย จิต และจิตวิญญาณ" ว่า สาเหตุสืบเนื่องมาจากคดียของ WHO คือในอดีตที่ผ่านมา องค์การอนามัยโลกยอมรับเพียงสุขภาพทางกายและจิต(Body & Mind) เท่านั้น โดยจิตก็มักจะตีความในแบบ "จิตเวช" ตามตำราฝรั่งเล่มเดิม ต่อมาด้วยการค้นพบของประเทศทางตะวันออก จึงได้มีการเติมคำว่า "Spirit" เข้าไปเป็นคำที่สาม และเป็นเหตุให้เกิดการแปลเป็นไทยได้คำว่า "จิตวิญญาณ" ออกมา เนื่องจากฝรั่งถือว่า Mind เป็นเพียงเรื่องของความรู้สึกนึกคิด แต่ Spirit เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สูงส่งไปกว่านั้น

ครั้นนี้ต่างกับปัญหาทางพุทธศาสนาโดยสิ้นเชิง ที่ถือว่าตัวตนของเราประกอบด้วยกายกับจิต พิเคราะห์เจาะลึกโดยสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว ด้วยศีล สมาธิ จนเกิดปัญญาเห็นแจ้งและสอนสั่งมาเป็นเวลากว่า 2500 ปี ด้วยเหตุฉะนี้ข้อคิดจึงมีอยู่ว่า ขณะนี้ในเมื่อเรากำลังจะยกว่า "พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ" สำหรับคนไทย ประเทศไทย เหตุใดคนไทยเล่า เมื่อเราเริ่มต้นด้วยความหมายของ "จิต" ตามหลักพุทธธรรมแล้วไซ้ กลับจะต้องชูคำว่า "จิตวิญญาณ" อันเป็นความหมายของฝรั่งมาสร้างความสับสนให้กับคนไทยอีกเล่า

(๒)

พึงหมายเหตุไว้ตรงนี้ด้วยว่า คำ "จิตวิญญาณ" เป็นคำใหม่ที่เกิดขึ้นตามความนิยม ยังไม่เป็นที่รับรองของราชบัณฑิตยสถานผู้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์ จึงพึงคิดทบทวนอย่างรอบคอบที่จะนำคำใหม่ที่มีความหมายคลุมเครือ จารจารึกไว้ใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

โดยสรุปแล้ว คำพิจารณจากกลุ่มศึกษาธรรม ที่ศูนย์ธรรมชาตินาบัณฑิตจึงมีความเห็นว่า

1.เห็นด้วยกับการขยายปริณชานของคำว่า สุขภาพดี ครอบคลุมทางกาย ทางจิต และทางสังคม นั้นแสดงถึงการยอมรับว่า การสร้างสุขภาพที่ดีสำหรับประชาชนไทยนั้น มิใช่เพียงการนั่งซ่อมสร้างที่ตัวบุคคลเท่านั้น แต่ต้องมีการพยายามในปริณชานทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย คนที่มีกายกับจิตดีจะช่วยกันสร้างสังคมที่ดี มีมโนธรรม ขณะเดียวกันสังคมที่ดี มีความสมานฉันท์ ไม่เห็นแก่ตัวก็จะส่งผลให้เกิดผู้คนที่ดี ทั้งสุขภาพกายและจิตอีกด้วย

2.เห็นด้วยว่าการซ่อมสร้างที่ตัวบุคคลนั้นมิได้เพียงกายเนื้อ แต่หมายถึงไปถึงจิตของบุคคลนั้น และเป็นจิตที่มีความหมายกว้างไกลกว่าขอบเขตเดิมในวิชา "จิตเวช" ตามตำราฝรั่ง แต่เป็น "จิต" อันเป็นธรรมะที่รับรู้อารมณ์" ตามหลักเบื้องต้นแห่งพุทธปัญญา

3.ไม่เห็นด้วยกับการที่สุขภาพจะถูกแบ่งออกเป็น 4 ปริณชาน เพราะสุขภาพทางจิต และทางจิตวิญญาณ แท้ที่จริงก็คือสิ่งเดียวกัน "การทำความดี" และจิตใจสัมผัสกับความปิติสุข มีศาสนาหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความเอื้อเฟื้อลดความเห็นแก่ตัว" ที่ สปรัส.ถือเป็นความหมายของจิตวิญญาณล้วนสร้างขึ้นได้ด้วย การส่งเสริมสุขภาพทางจิตอยู่แล้ว การจำแนกเป็นจิต และจิตวิญญาณ จารจารึกเข้าไปใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ เท่ากับเรากำลังละทิ้งปัญหาแห่งพุทธศาสนา ทั้งๆ ที่ผู้ร่างกรอบความคิด ก็ใช้พุทธศาสนาเป็นจุดตั้งต้นของคำว่า "สุขภาพทางจิต" การมีทั้งสองคำนี้ไว้ด้วยกันจะทำให้ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติกลายเป็นห้วงมุกๆห้วงมั่งกร เป็นน้ำพริกผสมนมเนย ไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง

สุขภาพดี จึงหมายถึง สุขภาพทางกาย ทางจิต และทางสังคม ซึ่งครอบคลุมได้ทั้งสุขภาพของปัจเจกบุคคล และสุขภาพของสังคมอันเป็นสาธารณะ ที่รวมความหมายของการอยู่ร่วมกันทั้งทางกายภาพและทางมโนธรรมพร้อมกัน ไปอยู่ในตัว

อนึ่ง อาจมีผู้โต้แย้งว่า พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติเป็นของกลางๆ ไม่ควรอิงศาสนาไหน จึงไม่ควรเอาหลักการทางศาสนาพุทธมาท้วงติง อาจทำให้ศาสนาอื่นรับไม่ได้ เพราะศาสนาอื่นก็มีเรื่องของจิต เรื่องของวิญญาณ นี่ไม่น่าจะเป็นคำโต้แย้งที่มีน้ำหนัก เพราะถ้าจะแก้ไขให้สุขภาพดี คือสุขภาพทางกาย ทางจิต ทางสังคม เพียง 3 คำนี้ก็จำเป็นจะเป็นความหมายกลางๆ ที่ครอบคลุมหลักการเรื่องจิตเรื่องวิญญาณของทุกศาสนาอยู่แล้ว

แต่ถ้าเดิมคำที่ 4 คือ "จิตวิญญาณ" เข้าไป แล้วทำให้เกิดความขัดแย้งกับหลักศาสนาพุทธโดยตรง เราจะทำอย่างนั้นกันไปทำไม?

น.พ.บรรจบ ชุณหสวัสติกุล

กลุ่มศึกษาธรรม ศูนย์ธรรมชาตินาบัณฑิต บัณฑิต